

Kestävä kehitys haastavana
yhteiskunnallisena tavoitteena:

kestävyyden moninaiset määritelmät tieteessä ja yhteiskunnassa

Kandidaatintutkielma
Helsingin yliopisto
Ympäristötieteet
12.1.2020

Heini Mäkelä
014724631
heini.e.makela@helsinki.fi

Tiivistelmä:

Kestävyys ja kestävä kehitys ovat käsitteitä, joille löytyy runsaasti määritelmiä ja merkityksiä. Kestävyyskeskustelun juuret ovat taloustieteissä. Sitten keskustelun alkuaikojen määritelmässä näkyy yksittäisten tieteenalojen painotukset ja myöhemmin niiden kokonaisvaltaisempi yhdistely. Perinteiset tieteenalojen painotukset ja näkökulmat kestävyteen ovat olleet ja ovat taloustieteet, ekologia, sosiologia ja instituutiot. Maailmankomission Brundtlandin raportin kestävä kehityksen määritelmä vakiinnutti käsitteen merkityksen laajan perspektiivin yhteiskunnallisten tavoitteiden kuvaajana, joka sisältää ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Keskustelun edistyessä, määritelmien lisääntyessä ja kenties haasteidenkin lisääntyessä aiheen ympärille on syntynyt jopa kokonaan oma tieteenalansa; kestävyystiede. Tieteidenvälisen lähestymistavan lisäksi keskustelusta voi erottaa käsitteellisiä, kontekstuaalisia ja geopoliittisia puheenvuoroja.

Kestävyden käsitteen ja keskustelun monipuolisuutta on pyritty hahmottaa erilaisten luokittelujen, jatkumoiden, tyypittelyjen ja visualisointien avulla. Heikko ja vahva kestävyys on luokittelu tai jatkumo, jossa vertaillaan, kuinka halukas taho on korvaamaan erilaisia pääoman muotoja toisillaan. Eko-antroposentrisellä akselilla voidaan kartoittaa kestävyyskäsityksen arvoperustaa. Koordinaatisto, jossa akseleina ovat huolen määrä ympäristöstä sekä huolen määrä sosioekonomisesta hyvinvoinnista ja sen tasa-arvosta jakaa käsitteen kahteen ulottuvuuteen. Poliittisten ideologioiden tyypittelyssä niiden kestävyyskäsitysten mukaan huomataan, että poliittisissa ääripäissä käsitykset kestävyysongelmien syistä ja ratkaisuista ovat vastakkaiset.

Kestävyys on haastava yhteiskunnallinen tavoite jo sen vuoksi, että sen määrittely on haastavaa. Myös sen toteutumisen mittaaminen siten, että mittaukset todella indikoisivat määritelmässä luvattuja asioita, on haastavaa. Ainoastaan taloudellisten mittareiden käyttö ei anna monipuolista kuvaa kestävyden toteutumisesta. Toisaalta kestävyden määritelmien tavoitteet voivat olla itsessään haastavia toteuttaa nykyisenkaltaisten yhteiskunnallisten järjestelmien puitteissa. Tavoitteet saattavat olla keskenään myös ristiriidassa, jolloin niiden saavuttaminen on myös teoriassa mahdotonta.

Ideaalia kestävyden määritelmää ei ole, mutta jotkut määritelmät ovat parempia kuin toiset. Lopulta kyse ei ole kuitenkaan yksittäisistä määritelmistä, vaan laajemmista yksilöllisistä ja yhteiskunnallisista paradigmoista. Ne voivat ottaa kantaa joko suoraan tai epäsuorasti useisiin kestävyteen liittyviin kysymyksiin. Määritelmät ovat kuitenkin kuvauksia sen hetkisistä todellisuuskäsityksistä ja ne myös muokkaavat tehokkaasti sosiaalista todellisuutta. Siksi niille on paikkansa. Onnistunut määritelmä on kattava, ristiriidaton ja tavoitteellinen. Se on myös sekä perusteltavissa että todennettavissa.

Avainsanat: kestävyys, kestävä kehitys, heikko kestävyys, vahva kestävyys, Brundtlandin raportti

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Kestävyyden vaihtoehtoiset määritelmät tieteessä ja yhteiskunnassa	5
2.1 Kestävyykeskustelun juurilla	5
2.2 Brundtlandin raportin kestävä kehitys	5
2.3 Brundtlandin raportin kaikuja	6
2.4 Kestävästä kehityksestä kestävyteen	7
2.5 Kielellinen näkökulma kestävyteen	8
2.6 Kestävyyden kontekstit.....	9
2.7 Kestävyys perinteisten tieteenalojen ulkopuolella	9
2.8 Kestävyys geopolittisena käsitteenä.....	10
3 Tapoja systematisoida kestävyyskeskustelua	11
3.1 Heikko ja vahva kestävyys	11
3.2 Kestävyyssideologiat ympäristön ja sosioekonomisen hyvinvoinnin funktiona	13
3.3 Arvo-orientaatio ja kestävyys	15
3.4 Poliittisten ideologioiden tyypittely	16
4 Kestävä kehitys haastavana yhteiskunnallisena tavoitteena	17
4.1 Kestävyys mitattavana tavoitteena	17
4.2 Kestävyyden merkitysulottuvuudet.....	19
5 Lopuksi	22
Lähteet	

1 Johdanto

Kestävyys ja kestävä kehitys ovat käsitteitä, jotka ovat pinnalla julkisessa keskustelussa. Käsitteitä käytetään monenlaisissa viitekehyksissä ja niitä käyttävät erilaiset toimijat poliitikoista tutkijoihin ja kansalaisjärjestöistä yrityksiin. Kestävä kehitys ei ole yksi yhtenäinen aate, vaan toisistaan poikkeavia näkemyksiä ja tulkintoja on runsaasti. Esimerkiksi kaikilla ideologioilla on jonkinlainen näkemys siitä, mitä kestävyys on tai mitä sen pitäisi olla (Giddings ym. 2002).

Kestävyys tai kestävä kehitys on yhteiskunnassamme yleisesti hyväksytty tavoite. Esimerkiksi kaikkia maailman maita koskeva kestävä kehityksen tavoiteohjelma, Agenda2030, hyväksyttiin Yhdistyneiden kansakuntien huippukokouksessa vuonna 2015. Ohjelma asettaa yhteiset tavoitteet kaikille jäsenmaille, myös Suomelle. (YK 2015)

Yksityiskohtaisemmat näkemykset siitä, mikä on tavoite ja miten tavoitteeseen päästään, vaihtelevat kuitenkin toimijoittain. Samat termit sisältävät siis eri merkityksiä eri toimijoille (Redclift 1987, Banerjee 2003 mukaan). Käsitteet niiden moninaisten merkitysten vuoksi saattavat siten aiheuttaa väärinymmärryksiä tai olla pohjana jopa harhaanjohtamiselle. Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa tärkeää olisikin läpinäkyvyys ja sen avaaminen, mitä todella tavoitellaan ja minkä vuoksi ja millä mittareilla tavoitteen toteutumista seurataan (Cummings ym. 2018). Toisaalta kestävyiden merkitysten ja määritelmien moninaisuus on myös rikastuttanut ja kehittänyt keskustelua ja valaissut kestävyyskäsitteiden kokonaisvaltaisuutta.

Kestävyydelle määritelmiä muodostavat muun muassa erilaiset organisaatiot, poliittiset ryhmittymät, sidosryhmät sekä ammattikuntien edustajat (Hopwood ym. 2005). Lisäksi tieteelliseen debattiin osallistuvat tutkijat usein määrittelevät käsitteet itse. Debatti aiheesta on laajaa ja sillä on pitkä historia. Valmiita määritelmiä löytyy siis runsaasti, mutta lisäksi jokainen taho myös ymmärtää ja tulkitsee niitä omalla tavallaan. Esimerkiksi Voinovin (2017) mukaan kestävyiden määrittely on henkilökohtaista ja perustuu ihmisen ennakkoluuloihin, tavoitteisiin, elämän prioriteetteihin ja omaan etuun. Tästä huolimatta kestävä kehityksen käsitteitä ei silti useinkaan määritellä siitä keskusteltaessa (Voinov 2017).

Akateemista ja yhteiskunnallista keskustelua ei voi erottaa toisistaan, sillä akateemiset puheenvuorot ovat osa yhteiskunnallista keskustelua. Tieteessä ollaan kuitenkin kiinnostuneita tutkimaan esimerkiksi politiikassa käytettävää retoriikkaa ja julkisessa keskustelussa annettuja kestävyiden määritelmiä. Kirjallisuudesta löytyy analyyseja siitä, kuinka eri poliittiset ideologiat suhtautuvat kestävyteen (esim. Davidson 2014 tai Hopwood ym. 2005). Käsitteen käyttöä on analysoitu tarkastelemalla esimerkiksi käytön kontekstia, käyttäjää, käyttäjän toimintaa tai käyttäjän muita arvoja (Davidson 2014). Sanallisesti muotoillut määritelmät voidaan siis nähdä laajempien näkemysten kiteytyksinä. Toisaalta julkinen keskustelu saa myös vaikutteita akateemisista puheenvuoroista, sillä tieteelliset artikkelit ovat usein hyvin perusteltuja näkemyksiä siitä, mitä kestävyys on.

Tässä työssä pyrin jäsentämään tieteessä ja yhteiskunnassa käytävää keskustelua kestävydestä ja kestävästä kehityksestä. Teen katsauksen siihen, mitä kestävydestä ja kestävästä kehityksestä sanotaan tieteellisissä artikkeleissa, sillä ne sisältävät näkemyksiä käsitteiden käytöstä sekä yhteiskunnallisessa että tieteellisessä kontekstissa. Pyrkimyksenä on kirjallisuuskatsauksen avulla selvittää, mitä erilaisia merkityksiä kestävyiden ja kestävä kehityksen käsitteille on tieteessä ja yhteiskunnassa annettu sekä miten määritelmien ja keskustelun kokonaisuutta voisi paremmin hahmottaa. Näiden pohjalta on tavoitteena saada materiaalia sen pohtimiseen, mistä kestävyiden käsitteen merkitys rakentuu ja millainen kestävyys on tavoitteena. Työssä kestävyyttä siis katsotaan näkökulmasta, jossa se on tavoite, jota pyritään selventämään ja parantamaan.

2 Kestävyyden määritelmät tieteessä ja yhteiskunnassa

Tässä luvussa vastaan kysymykseen, millaisia määritelmiä kestävyydelle on tieteessä ja yhteiskunnassa annettu. Esittelen määritelmiä samalla, kun valotan kestävyyskeskustelun kehitystä ja myöhemmin sen laajenemista eri teemoihin. Kestävyyden määritelmiä ja merkityksiä on helpompi ymmärtää kontekstissaan osana kestävyyskeskustelua ja -ajattelua. Määritelmät on selkeyden vuoksi lihavoitu läpi työn.

2.1 Kestävyyskeskustelun juurilla

Kestävyyttä ja kestävää kehitystä on tarkasteltu ja tarkastellaan eri tieteenalojen näkökulmista. Keskeisiä tieteenaloja ovat historiallisesti olleet taloustieteet, ekologia ja sosiologia (Ciegis ym. 2009). Kestävyyskeskustelun juurten voidaan kuitenkin katsoa olevan taloustieteessä.

Kirjallisuudesta löytyy vuosikymmenten takaa ilmauksia kuten *talouden kestävä kasvu*, *kestävä talous* tai *talouden kestävyys*. Esimerkiksi Pirages (1977, Ciegisin ym. 2009 mukaan) määritteli kestävä kasvun tarkoittavan **taloudellista kasvua, jota fyysinen ja sosiaalinen ympäristö tukevat**. Conwayn ja Barbierin (1990, Ciegisin ym. 2009 mukaan) mukaan taas talouden kestävyys tarkoittaa **kykyä ylläpitää tuottavuutta**. Kestävä talous puolestaan on määritelty **systemiksi, joka voi loputtomasti kehittyä palvelemaan ihmisiä paremmin, hyödyntämään resursseja tehokkaammin ja pääsemään parempaan tasapainoon ympäristön kanssa, joka olisi suotuista ihmisille ja muille lajeille** (Park ym. 1990, Ciegisin ym. 2009 mukaan).

Willamon (2005, 44-46) mukaan ympäristötietoisuuden vallankumous käynnistyi 60-luvun alkupuolella. Virstanpylväänä pidetään Rachel Carsonin teosta *Äänetön kevät*, joka julkaistiin vuonna 1962. Ympäristötietoisuus näkyikin jo osassa edellä esitellyissä kestävyteen liittyvissä määritelmässä. Myös termiä *kestävä kehitys* esitettiin jo 70-luvulla kuvaamaan taloudellista kehitystä, jossa myös ympäristöasiat otettaisiin huomioon.

2.2 Brundtlandin raportin kestävä kehitys

Norjalaisen Gro Harlem Brundtlandin johtaman YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomission vuoden 1987 vaikutusvaltaisen raportin *Yhteinen tulevaisuutemme* (WCED 1987) määritelmä kestävästä kehityksestä vakiinnutti käsitteen tunnettuun muotoon ja oli muutenkin eräs merkittävimmistä käännteistä keskustelussa. Se vakiinnutti myös käsitteen yleisen tason merkityssisällön. Kestävä kehitys on raportin mukaan **kehitystä, jossa nykyisen sukupolven tarpeet voidaan tyydyttää heikentämättä tulevien sukupolvien mahdollisuutta samaan**.

Luultavasti koska Brundtlandin raportin kestävä kehityksen määritelmä on niin laajalle levinnyt ja yleisesti käytetty määritelmä, on sen ympärille noussut oma keskustelunsa. Määritelmä on saanut osakseen paljon kritiikkiä. Määritelmää pidetään melko laveana, mistä seuraa se, että sitä voi käyttää melkein kuka tahansa tarkoittamaan mitä tahansa (Workshop on Urban Sustainability of the US National Science Foundation 2000, 1, Hopwoodin ym. 2005 mukaan). Näin ollen Brundtlandin vaikutusvaltaisen määritelmän kanssa ollaankin ongelman alkujuurilla siinä, että kestävyys tarkoittaa eri tahoille eri asioita.

Ciegisin ym. (2009) mukaan Brundtlandin raportin esittämän kestävyden määritelmän ongelma ja toisaalta myös etu on siinä, että määritelmä onnistuu yhdistämään kestävyden ristiriitaisinakin pidettyjä aspekteja. Kyseisen määritelmän myötä kestävä kehitys vakiintui ensimmäistä kertaa termiksi, joka yhdistää taloudellisen kehityksen ekologiseen kestävyteen. Eettisenä aspektina on sukupolvien välinen tasa-arvo. Määritelmä on laveudestaan huolimatta onnistunut siinä mielessä, että se on hyvin kokonaisvaltainen. (Ciegis ym. 2009) Koska se ei kuitenkaan erittele, kuinka tavoitetta voisi edistää yksilön, saati yhteiskunnan

mittakaavassa, se on joidenkin mielestä kulunut merkityksettömäksi sloganiksi (Voisey ja O’Riordan 1997, 27, Davidsonin 2011 mukaan).

Voinovin (2017) mukaan Brundtlandin kestävän kehityksen käsitteen epämääräisyys nousee siitä, että määritelmässä ei eritellä sitä, mitä ovat mainitut tarpeet. Maslowin mukaan (1943, Voinovin 2017 mukaan) tarpeet ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Esimerkiksi ravinnontarve tulee elämän mahdollistavalla prioriteettitilalla ennen itsensä toteuttamisen tarvetta. Burns (2007, Voinovin 2017 mukaan) tekee taas eron tarpeiden ja halujen välillä. Burnsinkin mukaan halu on jotain mitä haluamme, mutta mitä ilmankin pärjäämme. Raja on kuitenkin häilyvä, sillä esimerkiksi tottumus luo tarpeita. Tarpeet vaihtelevat myös riippuen ihmisestä, elämänvaiheesta, yhteiskunnallisesta asemasta tai vallitsevasta kulttuurista. Voinovin mukaan kysymys on siitä, kenen ja mitä tarpeita tyydytämme, ja tämä jää Brundtlandin komission kestävän kehityksen määritelmässä avoimeksi. Jos asiaa ajatellaan globaalisti, selvää ei myöskään ole, otetaanko huomioon paikallisten tarpeiden erilaisuus. Saako osa maailman väestöstä (esimerkiksi länsimaat) kuluttaa enemmän luonnonvaroja, jos heillä on isommat tarpeet? Entä mistä tiedämme millaisia tarpeita tulevilla sukupolvilla on? Mikäli kestävyttä siis lähestytään tarpeiden näkökulmasta, tulisi pohtia minkälaiset tarpeet määritelmään olisi relevanttia ottaa mukaan.

Lee (2000, 32, Hopwoodin ym. 2005 mukaan) kritisoi Brundtlandin raportin kestävän kehityksen käsitettä antroposeeniseksi eli ihmiskeskeiseksi. Määritelmän mukaanhan kestävä kehitys on tiivistettynä pyrkimystä tasa-arvoon nykyisten ja tulevien sukupolvien välillä. Kantaa ei siis oteta esimerkiksi lajien väliseen tasa-arvoon, biodiversiteetin arvoon tai luonnon itseisarvoon.

Oman tuntumani mukaan tämä Brundtlandin raportin määritelmä edustaa monille edelleen virallista määritelmää kestävydestä. Luulen silti, että tarkempi analyysi käsitteen käytöstä ja käyttäjistä voisi paljastaa eroja eri käyttäjien tulkintojen välillä.

2.3 Brundtlandin raportin kaikuja

Brundtlandin raportin julkaisemisen jälkeen huomattiin, että käsitteitä *kestävä kehitys*, *kestävä kasvu* ja *kestävä kulutus* käytettiin lähes synonyymeina (IUCN, UNEP ja WWF 1989, Ciegisin ym. 2009 mukaan). Tämä voi johtua kestävyyskeskustelun juurista, jotka ovat taloustieteissä ja toisaalta myös Brundtlandin raportin määritelmän laveudesta.

Kun kestävän kehityksen käsite oli kaikkien huulilla, se innosti monia tahoja kuitenkin määrittelemään käsitteen omalla tavallaan uudelleen. Uudelleen määrittelyssä saattoi olla kyse erimielisyydestä vallitsevien määritelmien kanssa tai niiden tarkentamisesta. Useat määritelmät Brundtlandin raportin julkaisemisen jälkeen ovat olleet hyvin samantyyppisiä kuin ko. määritelmä.

Esimerkiksi Voinov (2017) esittelee artikkelissaan muutamia kestävyden määritelmiä. Solowin (1991) mukaan **systemi on kestävä niin kauan, kuin sen pääoma pysyy samana tai kasvaa joka sukupolvi**. Tämän määritelmän ydin on Brundtlandin raportin määritelmän tapaan sukupolvien välisessä tasa-arvossa. Tasa-arvon mittarina tässä tapauksessa on kuitenkin tarpeiden tyydyttämisen sijaan pääoman määrä. Wimberleyn (1999) mukaan kestävyys puolestaan tarkoittaa sitä, että **tarkastelussa olevalla ryhmällä (esimerkiksi valtio) on käytössään riittävästi resurssejasekä nykyisten että tulevien sukupolvien selviytymiseen**. Määritelmä on niin ikään lähellä Brundtlandin raportin määritelmää, mutta ”tarpeet” on korvattu ”selviytymisellä”. Selviytyminen onkin käsitteellisellä tasolla yksiselitteisemmin ymmärrettävissä kuin tarpeet, sillä eloonjäämisen suhteen on vain kaksi vaihtoehtoa. Ydin on Brundtlandin raportin määritelmän tapaan sukupolvien välisessä tasa-arvossa.

Ciegis ym. 2009 ovat niin ikään koonneet artikkeliinsa lukuisia kestävyden määritelmiä. Esimerkiksi Pearcen ym. (1989) mukaan **kestävä kehitys on sosiaalisen ja taloudellisen järjestelmän luomista, joka takaa tulojen lisääntymisen, koulutuksen paranemisen sekä kansanterveyden ja yleisen elämänlaadun paranemisen**. Maailmanpankki taas määrittelee kestävä kehityksen vuonna 1992 yksinkertaisesti **kehitykseksi, joka jatkuu**. Nämä määritelmät eivät aikaisemmista poiketen ole Brundtlandin raportin määritelmän variaatioita, vaan kielivät jo keskustelun monipuolistumisesta. Ensimmäisessä määritelmässä painoa annetaan aiempaa enemmän sosiaaliselle kestävyydelle ja tarkennetaan, mitä se voisi käytännössä tarkoittaa. Toisessa määritelmässä arvioidaan viime vuosien tai kenties vuosikymmenten aikana tapahtuneet muutokset positiivisiksi ja tavoitellaan kehityskulkujen jatkumista samaan malliin. Pearce (1993) taas määrittelee kestävä kehityksen **yhteiskunnalliseksi kehitykseksi, jonka kulut eivät jää tulevien sukupolvien maksettavaksi**. Tämä määritelmä tiivistää tavoitteet sosiaalisesta kestävydestä ja sen eettisestä ytimestä, joka on jälleen sukupolvien välisessä tasa-arvossa.

Ciegis ym. (2009) ovat käyneet systemaattisesti läpi tieteellistä kestävyysdebatia. Debatin keskeisten tieteidenalojen - taloustieteiden, sosiologian ja ekologian – identifioimisen lisäksi kirjoittajat ovat tarkastelleet käsitteiden käyttöä tieteellisissä teksteissä näistä näkökulmista sekä sitä, miten näkökulmat käsitteissä yhdistyvät. Kolmen edellä mainitun näkökulman lisäksi on tunnistettu myös institutionaalista näkökulmaa edustavia määritelmiä sekä määritelmiä, joista löytyy eettisiä ulottuvuuksia. Ekologinen ulottuvuus kestävyden määritelmiin tuli mukaan pikkuhiljaa. Useissa vuosikymmenten takaisissa määritelmässä se on ikään kuin loppuhuomautuksena, ei vallitsevana näkökulmana. Esimerkiksi Costanzan ja Dalyn määrittelemänä (1992, Voinovin ja Farleyn 2007 mukaan) kestävyys kuvaa sitä, **kuinka hyvin systeemi kykenee ylläpitämään sen rakenteen ja toiminnot sen kohdatessa ulkoisen paineen**. Lisäehtona on, että **luonnonvarat eivät saa ehtyä**. Eettinen ulottuvuus määritelmässä vaihtelee paljon. On määritelmiä, joiden ydin on eettinen vetoisuus, kuten Brundtlandin raportin määritelmässä. Toisaalta on määritelmiä, joiden eettinen taso täytyy itse tulkita. Haughtonin (1999, Hopwoodin ym. 2005 mukaan) esitys kestävä kehityksen periaatteista on hieno tiivistys mahdollisista aspekteista: **sukupolvien, ihmisten, alueiden, hallinnon ja ihmisten sekä lajien välinen tasa-arvo**.

Lukuisista muista määritelmistä huolimatta *kestävä kehitys* on vahvasti YK:n määrittämä käsite, jonka merkityssisältö on saanut lisää vivahteita ja vakiintunut aina järjestön (tai: organisaation?) uusien julkaisujen myötä. Vuonna 1992 järjestetystä YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa luotiin dokumentti, joka tunnetaan Rion julistuksena. Dokumentti sisältää 27 periaatetta kestävälle kehitykselle. Sen mukaan **kestävä kehitys on jatkuvaa yhteiskunnallista kehitystä, joka tähtää ihmisten tarpeiden tyydyttämiseen sellaisella luonnonvarojen käytöllä, että niitä säästyisi myös tuleville sukupolville** (YK 1992, Ciegisin ym. 2009 mukaan). Tämä YK:n uudempi määritelmä kestävälle kehitykselle on selkeästi toisinto Brundtlandin raportin määritelmästä, mutta tarkennettu versio. Ykkösprioriteettina on yhteiskunnan hyvinvointi, päätavoitetta palvelee talous, ja rajoittaa ympäristö. Eettinen komponentti on sukupolvien välinen tasa-arvo.

Jo aiemmin mainittu Agenda2030 taas on uusin YK:n kestävä kehityksen tavoiteohjelma, jossa on kaikkiaan 17 päätavoitetta ja 169 alatavoitetta. Tässä ohjelmassa kestävä kehitys jaetaan selväsanaisesti kolmeen vallitsevaan osa-alueeseen. Päätöslauselmassa tavoitteiden kuvaillaan olevan **”kokonaisuus, jossa tasapainottuvat kestävä kehityksen kolme osa-alueetta: talous, hyvinvointi ja ympäristö.”** (YK 2015)

2.4 Kestävästä kehityksestä kestävyteen

Kestävyysdiskurssin alkuvaiheissa keskustelu oli lähinnä muiden määritelmien kritisointia ja uusien luontia omista tavoitteista ja viitekehyksistä käsin. Määritelmät olivat talous- tai/ja yhteiskuntapainotteista. Sittemmin akateeminen maailma on tullut laajemmin ja vahvemmin mukaan ja keskustelu on

monipuolistunut. Keskustelun edistyessä kestävä kehityksen etenkin YK:n julkaisujen myötä vakiintunut merkityssisältö ja kielellinen ulkoasu on saanut runsaasti kritiikkiä.

Edelleen kestävyyskysymyksiä tarkastellaan tieteenaloittain, mutta lisäksi mukaan on tullut kestävyyskeskustelun analysointia kokonaisuutena ja jopa kokonaan uuden tieteenalan, kestävyystieteen, kehittäminen ympärille. Sen lisäksi, että Ciegis ym. (2009) ovat löytäneet kestävyyskeskustelusta historiallisesti merkittävät tieteenalat ja näkökulmat, he ovat myös jakaneet akateemiset puheenvuorot teemoittain selkiyttääkseen kokonaisuutta. Teemat ovat: käsitteellinen, kontekstuaalinen, tieteidenvälinen ja geopoliittinen.

Voidaan siis ajatella, että kestävyys on käsite, johon eri tieteenalat ottavat kantaa ja jota voidaan tarkastella eri näkökulmista ja teemoista. *Kestävyydelle* on runsaasti vaihtoehtoisia määritelmiä. *Kestävän kehityksen* voi sen sijaan ajatella olevan yksi näistä määritelmistä; sillä on vakiintuneempi merkityssisältö YK:n määrittämänä käsitteenä. Kestävän kehityksen lisäksi esimerkiksi aiemmin mainitut *kestävä kasvu* ja *kestävä kulutus* sisältyvät kestävyyskeskusteluun. *Kestävä riittävyys* taas on Lambertinin (2005) lanseeraama vaihtoehtoinen käsite kestäville kehitykselle. Koska kestävyttä sivuavia käsitteitä on paljon, on hyvä olla olemassa kattokäsite, joka sitoo keskustelun yhdeksi.

2.5 Kielellinen näkökulma kestävyteen

Puheenvuorot, jotka kuuluvat käsitteellisyyden teemaan, analysoivat käsitteiden kielellisiä ominaisuuksia. Käsitteiden ja määritelmien kriittinen tarkastelu ja uudistaminen on kielellisestä näkökulmasta perusteltua. Tieteenfilosofisen suuntauksen, sosiaalisen konstruktionismin, mukaan kielenkäyttö heijastaa sosiaalista todellisuuttamme ja toisaalta myös muokkaa sitä. Esimerkiksi diskurssianalyysi analysoidaan sitä, miten todellisuutta tuotetaan, usein kieltä käyttämällä. Tämän näkökulman mukaan kieli on jotain, joka konkretisoituu tekojen maailmaan. Kielellistä ja muuta tekemistä ei voi siis erottaa toisistaan. Esimerkiksi lain kirjoittaminen on vain yksi kielellisen argumentaatioketjun lenkki, jossa kieli konkretisoituu ja muuttuu toiminnaksi. (Jokinen ym. 1999) On siis merkitystä mistä ja miten puhumme. On myös tärkeää, että suhtaudumme kriittisesti vallitseviin diskursseihin, sillä Jokisen ym. (1999) mukaan ”tiettyjen kuvausten ylläpysyminen ei johdu niiden objektiivisesta osuvuudesta, vaan niiden käyttökelpoisuudesta ja menestyksestä ihmisten välisissä suhteissa”. Esimerkiksi YK:n julkaisujen myötä vakiintunut yleinen diskurssi siitä, että kestävä kehitys on kehitystä, jossa talous, hyvinvointi ja ympäristö otetaan tasavertaisesti huomioon, ei runsaan akateemisen kritiikin valossa vaikuta määritelmältä, joka olisi objektiivisesti osuva. Silti esimerkiksi poliittisessa tai vaikkapa pedagogisessa retoriikassa se on pysynyt yllä.

Davidsonin (2011) mukaan kielellisestä näkökulmasta käsittepari *kestävä kehitys* on järjetön. Kestävä viittaa pysyvyyteen ja kehitys muutokseen. Kun nämä vastakohtat yhdistää, ne kumoavat toisensa. Jos kieliasu jo sisältää näin räikeän ristiriidan, voiko käsitteen yksityiskohtaisempi merkityssisältö olla ristiriidaton?

Toisaalta jotkut määritelmät vaikuttavat siltä, että ne on muotoiltu siksi, että käsite on ajankohtainen. Käsite on määritelty määrittelemisen vuoksi kielellisistä lähtökohdista, ei siksi, että olisi paneuduttu esimerkiksi laajan perspektiivin yhteiskunnallisiin tulevaisuuden tavoitteisiin. Esimerkiksi jo aiemmin mainittu Maailmanpankin (1992, Ciegisin ym. 2009 mukaan) määritelmä kestävästä kehityksestä **kehitykseksi, joka jatkuu** tai Costanzan ja Dalyn määritelmä (1992, Voinovin ja Farleyn 2007 mukaan) **systemistä, joka säilyy muuttumattomana sen kohdatessa ulkoisen paineen**, vaikuttavat mielestäni tältä. Vaikutelma tulee siitä, että kyseiset määritelmät ovat hyvin kirjaimellisia. Maailmanpankki näkee kestävä kehityksen synonyymina jatkuvalla kehityksellä ja Costanza ja Daly taas pysyvyydelle.

Systemiteoreettisesta näkökulmasta Voinov ja Farley (2007) kritisoivat kestävyiden määritelmiä, jotka perustuvat pysyvyyden ihannoinnille. Costanzan ja Dalyn (1992) määritelmä on tästä ajatusmaailmasta hyvä esimerkki. Määritelmän mukaan muutos on paha asia ja pysyvyys hyvä asia. Tavoitela yhteiskunnalle on sen säilyminen ennallaan paineen alla. Kirjaimellinen lähestymistapa käsitteen määrittelyssä synnyttää vaikutelman selkeästä ja onnistuneesta määritelmästä, mutta mielestäni määritelmä on näennäinen, sillä itse tulkitseen kestävä kehityksen käsitteeksi, joka pyrkii tiivistämään laajan perspektiivin yhteiskunnallisia tavoitteita. Voinovin ja Farleyn kritiikki perustuu siihen ajatukseen, että nykyisen systeemin rakenteet ja toiminnot eivät välttämättä toimi tulevaisuuden ihmiskunnalle. Toisin sanoen Voinovin ja Farleyn mukaan osa ulkoisista paineista voi olla sellaisia, että rakenteiden ja toimintojen muuttaminen voisi olla viisasta. Itse näen määritelmässä ongelmallisena myös sen, että se ei huomioi systeemin sisäisiä ongelmia. Vastakohtana näille pysyvyyteen ja jatkuvuuteen keskittyville määritelmille Voinov ja Farley esittelevät Hollingin (2000) kehittämän määritelmän. Sen mukaan **kestävyys on kapasiteettia luoda, kokeilla ja ylläpitää mukautumiskykyä.**

2.6 Kestävyyden kontekstit

Ciegisin ym. (2009) luokittelussa kontekstuaalisessa teemassa puheenvuorot tarkastelevat kestävyiden ja kestävä kehityksen merkityksiä eri konteksteissa, kuten akateemisissa tai institutionaalisissa konteksteissa. Ciegisin ym. mukaan käsitteiden syntyminen tieteellisissä teksteissä on ollut pohjana käsitteen poliittis-institutionaaliselle käyttöönotolle. Esimerkiksi Davidson (2014) tyypittelee poliittisia ideologioita sen mukaan, mikä niiden suhde on kestävyteen. Kyse on siis tutkimuksesta kontekstuaalisuuden teemassa; mitä kestävyys tarkoittaa politiikan kontekstissa. Tämän teeman puheenvuoroja esittelen myöhemmin.

2.7 Kestävyys perinteisten tieteenalojen rajojen ulkopuolella

Tieteidenvälisen teeman puheenvuoroissa pyritään debatin kehittämiseen ilman tieteenalojen rajoja; tehdään teoreettisia, käsitteellisiä ja metodologisia ehdotuksia. Aiheen ympärille syntynyt kestävyystiede onkin uudehko oma itsenäinen tieteenalansa.

Esimerkiksi jo aiemmin viitattujen Voinovin ja Farleyn (2007) näkökulmaa voi pitää tieteidenvälisenä, sillä se ei sisällöllisesti ota kantaa oikein mihinkään vakiintuneeseen tieteenalaan, vaan lähestyy kestävyttä systemiteoreettisesti. Tutkijat lähestyvät asiaa siten, että tarkastelun kohteena voisi olla mikä tahansa systeemi. Heidän mukaansa on ristiriitaista tavoitella systeemin muuttumattomuutta, sillä kehityksen luonne on usein hierarkkinen ja syklinen. On havaittu myös, että kompleksisilla systeemeillä on usein elinkaari, johon sisältyy alkua, kehitys ja loppu. Kestävyteen pyrkiminen on tutkijoiden mukaan keinotekoisia jonkin vaiheen venyttämistä. Voinov ja Farley eivät itse sinänsä ota kantaa, mitä kestävällä kehityksellä tulisi tavoitella, mutta näkevät, että laajin mahdollinen perspektiivi on kannatettava. Jos pyritään esimerkiksi ekologiseen kestävyteen yhden valtion sisällä, globaalisti kokonaistilanne saattaa eskaloitua pahempaan suuntaan, kun ympäristöä tuhoava toiminta siirretään paikkoihin, joissa siihen ei kiinnitetä huomiota. Säilytettävän systeemitason tulisi olla siis mahdollisimman korkea, kuten ihmisyyden tai biosfääri, sillä näiden elinkaaren vaiheiden kestot ovat muutenkin pidempiä kuin esimerkiksi yksittäisen ihmisen tai elinympäristön. Kestävä systeemi ei myöskään ole stabiili, vaan nimenomaan mahdollisimman korkea systeemitaso voidaan säilyttää sillä, että alemmat hierarkiatasot kykenevät muutokseen. Analogiana esimerkiksi ihmiselämä, joka pysyy hengissä kun solut uusiutuvat aktiivisesti. Voinov ja Farley toteavat: ”Jos haluamme järjestelmän, joka toimii tulevaisuuden ihmiskunnalle, meidän on tuhottava suurin osa vanhasta järjestelmästä”. Ongelmana tutkijat pitävät tämän hetkistä taloudellisen kestävyiden painottamista. Taloutta he pitävät yhtenä ihmisyyden alajärjestelmistä. Panostus sen kestävyteen voi heidän mielestään vaarantaa ylempien systeemitasojen, kuten ihmisyyden tai biosfäärin olemassaolon.

Niin ikään Garudin ja Gehmanin (2012) artikkelia voi pitää esimerkkinä tieteidenvälisestä puheenvuorosta. Heidän mukaansa kestävyttä voi katsoa erilaisten metateoreettisten linssien läpi. Nämä kolme teoreettista viitekehystä ovat **kehityksellinen (engl. evolutionary), verkostollinen (engl. relational) ja ajallinen (engl. durational)**. Kestävyyteen liittyvä tutkimus, politiikka tai yritysstrategia riippuvat siitä, minkä viitekehysten sisältä asiaa tarkastellaan. Kehityksellisessä viitekehyksessä kestävyys nähdään kehityspolkuina, jossa lähtötilanteena on tämä hetki ja tavoitteena ovat tietyt sosiotekniset olosuhteet. Ruohonjuuritasolta tulevat ideat valikoituvat ja toteutuvat sen mukaan, kuinka sopivia ja kilpailukykyisiä nämä ovat vallitsevissa sosioteknisissä olosuhteissa. Suhteellisessa viitekehyksessä sen sijaan yhteiskunta nähdään verkostona, jossa eri ihmiset ja tahot vuorovaikuttavat keskenään. Tässä lähestymistavassa kestävyys nähdään täysin tuloksena siitä, mitä ihmiset ja tahot haluavat edistää. Ajallinen viitekehys perustuu toimijaverkkoteoriaan suhteellisen viitekehysten tapaan, mutta painottaa ilmiön temporaalisten ulottuvuuksien mukaanottoa. Esimerkiksi muutosten toteuttamisen oikea ajoitus nähdään tärkeänä. Polkua kohti kestävyttä ei välttämättä nähdä myöskään kehityksenä kohti tuntematonta, vaan menneisyyden ratkaisuja pidetään vaihtoehtoina. Myös tulevaisuuden ennustaminen on tärkeää.

Voinovin (2017) ajatus kestävydestä on toisella tapaa metatason ajattelua. Voinov määrittelee kestävyden **kehitykseksi, joka tapahtuu sosiaalisesti hyväksytyissä rajoissa siitä, kuinka paljon ihminen voi muuttaa ympäristöään**. Voinov ei kerro henkilökohtaista näkemystään tavoitetilasta. Hän kuitenkin alustaa määritelmäänsä sillä, että kuvailee kahta erilaista vaihtoehtoa tulevaisuuden ihmiskunnalle. Toisessa ääripäässä ihmiskunta on saavuttanut korkean elintason teknis-taloudellisin keinoin, mutta luontoa, joka ei olisi jollain tapaa ihmisen kontrollin ulkopuolella, ei enää ole. Toisena ääripäänä Voinov kuvailee tilannetta, jossa ihmiset elävät niukkaa elämää pyrkimättä kontrolloimaan muuta luontoa tarpeellista enempää. Ihmiskunnalla on siis Voinovin mukaan tiettyjä mahdollisuuksia ja tiettyjä rajoituksia, joiden puitteissa mahdollisia utopioita voi kirjoittaa. Vaihtoehtoja skaalalta löytyy loputtomasti, mutta avain Voinovin mukaan onkin päästä yhteisymmärrykseen siitä, mitä utopiaa kohti kuljetaan. Pää tavoite Voinovin teksteissä vaikuttaa olevan tavoite säilyttää ihmiskunta. Toisaalta Voinovin mukaan lopullista ratkaisua viheliäiseen ongelmaan ei ole olemassa. Hänen mielestään tärkeintä on prosessi, ei lopputulos. Voinov antaakin työkaluja osallistuvaan päätöksentekoprosessiin. Tämä Voinovin artikkeli on sosiologinen, sillä kantava teema on osallisuus ja osallistuminen.

2.8 Kestävyys geopolitiittisena käsitteenä

Geopolitiittisen teeman puheenvuoroissa otetaan kantaa kestävyden jakautumiseen globaalisti. Hyvä esimerkki on Banerjeen (2003) puheenvuoro, jossa hän näkee kestävä kehityksen konseptin vain uutena tapana perustella ja oikeuttaa kehitysmaiden riistämistä. Hänen mukaansa länsimainen kestävä kehitys perustuu paradigmatteille, jossa pyritään kehitykseen, jossa talous voisi kasvaa ilman ympäristötuhoja. Hän kysyykin retorisesti; minkälaisen kehityksen halutaan olevan kestävä. Taloudellisen vai ympäristön tilaan liittyvän? Banerjeen mukaan ongelma on se, että talouskasvu on keskittynyt ennen kaikkea länsimaihin, ympäristöongelmat kehitysmaihin. Kestävä kehityksen, eli ympäristöongelmien ratkaisemisen, vaatiminen kehitysmaissa ei ole oikein, sillä se tarkoittaa sitä, että kehitysmaat maksavat länsimaiden kestävämmyyden kustannukset. Kehitysmaiden kannalta kestävä kehitys ei myöskään ole todellista kehitystä, vaan rajoituksia ja sääntöjä yhteisöille, joita on laiminlyöty vuosikymmeniä (Mies ja Shiva 1993, Banerjeen 2003 mukaan). Kestävä kehitykseen liittyvän sääntelyn painopiste on siis kehitysmaissa, mutta sen tulokset hyödyttävät eniten länsimaalaisia. Banerjeen mukaan kestävä kehityksen tulisi olla **kehitystä, jossa globaalin kestävämmyyden kustannukset jaetaan tasapuolisesti**.

3 Tapoja suunnistaa moninaisten määritelmien kentällä

Määritelmiä ja näkökulmia kestävyyskeskusteluun tulee jatkuvasti lisää. Oman teemansa näyttäisivät muodostavan artikkelit, joissa keskustelua ja määritelmien moninaisuutta pyritään hahmottamaan kokonaisuutena. Tässä luvussa esittelen muutamia keskeisiä ajatussuuntia tästä näkökulmasta ja vastaan kysymykseen, miten kestävyuden merkityksien ja määritelmien kokonaisuutta voisi hahmottaa. Usein kestävyuden käsite on pilkottu osakäsitteisiin, joiden suhteen vertailua tehdään. Tämä on kiinnostavaa, sillä se antaa myös ajatuksia siitä, mitä kaikkea kestävyuden käsite voi pitää sisällään.

Yksi Ciegisin ym. (2009) kestävyyskeskustelun luokittelun teema oli kontekstuaalinen tutkimus. Osa tutkimuksista, joita tässä kappaleessa esittelen, sopivat mielestäni myös tähän teemaan, sillä ne ovat tutkimuksia, joissa on keskitytty siihen, mitä kestävyys tarkoittaa yhteiskunnallisessa kontekstissa eri instituutioille ja poliittisille ideologioille.

3.1 Heikko ja vahva kestävyys

Ensimmäinen ja ehkä yksinkertaisin ja yleisin tapa pilkkoa kestävyuden käsite on jakaa se käsitteisiin heikko ja vahva kestävyys. Teoriaa käsitellään Davidsonin (2014) mukaan tarkemmin esimerkiksi teoksissa *World Without End: Economics, Environment and Sustainable Development* (Pearce ja Warford 1993) tai *Weak versus Strong Sustainability* (Neumayer 2003), mutta Davidsoninkin artikkelissa teoria on esitelty lyhyesti.

Lähtökohtana on kestävyuden määritelmä, jossa se muodostuu kolmesta osa-alueesta: ekologisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta kestävydestä. Näiden osa-alueiden voidaan myös ajatella olevan erilaisia pääoman muotoja. Davidsonin mukaan käsitys näiden eri pääoman muotojen korvattavuudesta vaihtelee. Käsitteet siitä, missä määrin eri pääoman muodot ovat korvattavissa, muodostavat jatkumon heikosta kestävydestä vahvaan.

Kun puhutaan **heikosta kestävydestä, tarkoitetaan tilannetta, jossa nämä kolme osa-aluetta ovat tasavertaisessa suhteessa toisiinsa**. Eri pääoman muodot ovat keskenään korvautuvia (myös Daly ja Cobb 1989 Hopwoodin ym. 2005 mukaan). Heikon kestävyuden määritelmään sisältyy ajatus esimerkiksi siitä, että ympäristömuutokset eivät lähtökohtaisesti ole haitallisia. Esimerkiksi teknologialla voidaan korvata ihmiselle välttämättömät ympäristön toiminnot, jotka ovat vaarassa häiriintyä. Kehitys painottuu talouden kasvulle, jota kuitenkin tässä teemassa on kuvattu käsitteellä ”green growth” (suom. vihreä kasvu). Koska vihreä assosioituu myös maaekosysteemien tuotantoon, on rinnalle tullut myös käsite ”blue growth” (suom. sininen kasvu), jolla kuvataan vesistöjen potentiaalia luonnonvarojen tuotannossa ja toisaalta niiden suojelua siinä missä maaekosysteemejäkin suojellaan. (Eikeset ym. 2018)

Vahva kestävyys tarkoittaa sen sijaan ajattelutapaa, jonka mukaan suurinta osaa luonnon perustoiminnoista ihminen ei kykene korvaamaan (myös Rees 1998 Hopwoodin ym. 2005 mukaan). Vahvan kestävyuden määritelmässä kestävyys painottuu ekologiseen kestävyteen. Hopwoodin ym. (2005) mukaan heikko-vahva -jatkumon ääripää on syväekologia. Syväekologisen ajattelun lähtökohta ei ole ainoastaan painottaa ekologisen kestävyuden merkitystä inhimillisen kulttuurin perustana, vaan näkökulma on ennen kaikkea siinä, että luonto on itsessään arvokas (Næss 1989, Hopwoodin ym. 2005 mukaan).

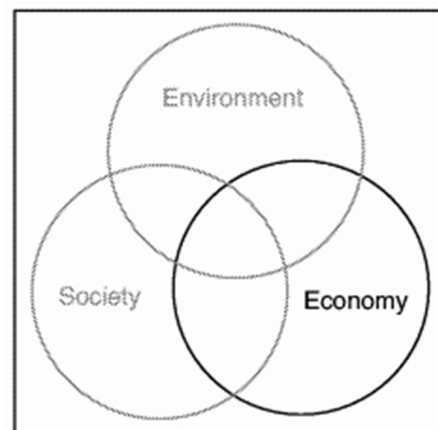
Vahvan kestävyuden ajattelumaailma näkyy esimerkiksi One-Planet Living -konseptissa (suom. *Yhden maapallon kokoinen elämä*). One-Planet Living toteutuu, jos **henkilön kokonaiskulutuksen ja -kuormituksen (materiaalit, energia, jätteet) ekologinen jalanjälki on alle 1,8 globaalia hehtaaria** (James & Desai 2003, Mooren 2013 mukaan, 35). Luku saadaan kun maapallon biologisesti tuottava maa-ala (sellainen ala, jonka ennustetaan pysyvän tuottavana pitkään) jaetaan maapallon väkiluvulla. Lukuun lasketaan mukaan myös

metsäpinta-ala, joka tarvitaan kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjen kompensointiin. (mm. Wackernagel & Rees 1996, Mooren 2013 mukaan, 30) Laskelmien mukaan siis jos kaikkien maailman ihmisten kulutus olisi enintään ko. laskettu pinta-ala, uusiutuvat luonnonvarat kykenisivät uusiutumaan ja ilmakehän kasvihuonekaasujen määrä ei ihmisen vuoksi radikaalisti lisääntyisi. Vuonna 2007 esimerkiksi suomalaisten ekologinen jalanjälki oli kuitenkin n. 6,6 gha (Ewing ym. 2010, Laakson 2011 mukaan, 18). Lähestymistapaa voi pitää vahvan kestävyuden määritelmän mukaisena, koska se keskittyy ensisijassa rajoihin, jotka ekologinen kestävyys se ihmiskunnalle asettaa. Syväekologiasta ei kuitenkaan voi puhua, sillä tavoite ei ole ympäristön suojeleminen itsessään, vaan luonnonvarojen uusiutumiskapasiteetin ja ilmaston muuttumattomuuden varmistaminen.

Heikon kestävyuden määritelmän heikkouksina pidetään sitä, kuinka se esittää ympäristön, talouden ja yhteiskunnan ikään kuin ne olisivat toisistaan erillään olevia komponentteja ilman vuorovaikutussuhteita. Määritelmä myös vahvistaa käsitystä ihmisen ja ympäristön erillisyydestä. (Springett ja Foster 2005, Davidsonin 2014 mukaan). Vahvan kestävyuden määritelmää taas pidetään ongelmallisena moraalisisessa mielessä. Se ei nimittäin ota kantaa siihen, kuinka paljon luonnonvaroja saa käyttää, ympäristöä muuttaa tai ylipäättään siihen, millä tasolla ekologisen kestävyuden tulisi olla. Tämä on ongelmallista erityisesti kehittyvien maiden näkökulmasta. Jos ajatellaan, että on turvattava ekologinen kestävyys, se tarkoittaa, että sosiaalinen, saati taloudellinen kehitys ei ole oikeutettua ennen kuin ekologinen kestävyys toteutuu. Länsimaalaisten on kuitenkin moraalisesti kyseenalaista tuomita sosiaalinen ja taloudellinen kehitys esimerkiksi kehittyvissä maissa. (Devkota 2005 ja Sumner 2004, Davidsonin 2014 mukaan) Banerjeen (2003) mukaan tämä näkökulma tekeekin kestävyydestä käsitteen, jonka vientiä kehittyviin maihin voi pitää kolmantena kolonialismin aaltona.

Kestävyyslähestymistapojen heikko - vahva jaottelua on kritisoitu siitä, että luokittelu, joka perustuu käsitteen jakamisesta kolmeen komponenttiin ja niiden keskinäiseen korvautuvuuteen on liian yksinkertainen keskustelun runsauteen nähden (Davidson 2014). Luokittelu myös nähdään liian talouspainotteisena, koska se käytännössä riippuu siitä, nähdäänkö ympäristö talouden suhteen ensi- vai toissijaisena. Hiekko – vahva jaottelu ottaa siis kantaa ”ainoastaan” taloudellisen hyvinvoinnin maksimoinnin paradigmaan (Davidson 2014). Tämän näkökulman vuoksi hukataan kaikki muut näkökulmat. Mielestäni kannan ottaminen taloudellisen hyvinvoinnin maksimoinnin paradigmaan on suuri avaus, mutta on totta, että kestävyys keskustelu sisältää muitakin näkökulmia, joten heikko-vahva -luokittelu ei ole kattavin mahdollinen.

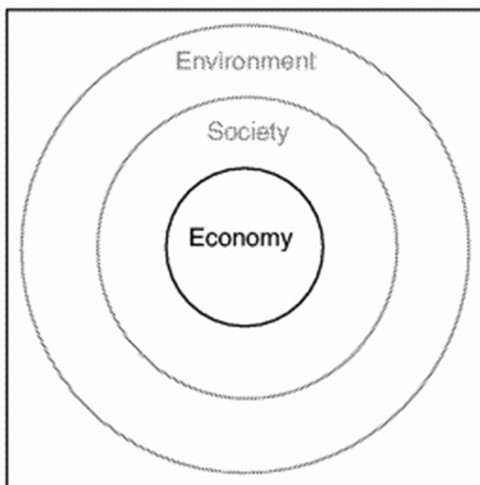
Kestävyuden ja kestävä kehityksen käsitteitä on pyritty selkiyttämään myös visualisoinnin keinoin. Visualisointi on tapa tiivistää ja havainnollistaa asioita, mutta se ei varsinaisesti silti määrittele käsitettä. Visualisointi voi kuitenkin olla käsitteen jatkokäsittelyn pohjana. (Connelly 2007) Tunnettu visualisointi kestävyuden käsitteelle on Venn-diagrammi, jossa kolme ympyrää leikkaa toisensa (kuva 1). Diagrammissa ympyrät kuvaavat ympäristöä, yhteiskuntaa ja taloutta. Ne ovat samankokoisia, toisistaan erillisiä kokonaisuuksia ja leikkaavat toisensa täsmälleen samoissa suhteissa. Tämä visualisointi on yhdistetty kuvaamaan heikon kestävyuden ajatusmaailmaa. (Giddings ym. 2002)

Giddings ym. (2002) suhtautuvat tähän Venn-diagrammiin kriittisesti. Heidän mukaansa ongelmana on nimenomaan

Kuva 1. Heikon kestävyuden mukaista ajatusmaailmaa kuvaava Venn -diagrammi (kuva julkaisusta Giddings et al. 2002).

komponenttien esittäminen toisistaan samankokoisina, erillisinä ja toisensa samoissa suhteissa leikkaavina ympyröinä, sillä se luo mielikuvan siitä, että osa-alueet todella olisivat toisistaan riippumattomia ja keskenään tasa-arvoisia. Siitä, että nämä kolme osa-aluetta nähdään erillisinä, seuraa Giddingsin ym. mukaan mm. se, että taloudellisen kasvun havittelu voidaan perustella osaksi kestävästä kehityksestä, vaikka muut osa-alueet eivät tästä hyötyisikään. Käytännössä Giddingsin ym. mukaan taloudellinen kasvu onkin esimerkiksi itsestään selvästi hallitusten ykkösprioriteetti. Toisaalta joidenkin toimijoiden painopiste on selkeästi ympäristön suojelussa. Yhteiskunnallisessa päätöksenteossa tällainen toimintojen eriytyminen ei ole kokonaisuuden kannalta paras toimintamalli. Esimerkiksi Willamon (2005, 41-42) mukaan ympäristönsuojelun eriyttäminen omaksi yhteiskunnalliseksi sektorikseen on ongelmallista, kun ottaa huomioon, että ympäristöongelmat ovat läpäisevästi kaikkialla. Jackson (2009) taas näkee ristiriitaisena sen, että vaikka esimerkiksi ympäristönsuojelun ja talouskasvun välillä on ristiriita, samat hallinnolliset elimet saattavat tehdä päätöksiä molempien asioiden suhteen. Samanaikaisesti tehdään siis toimia, jotka kasvattavat luonnonvarojen käyttöä ja toisaalla niitä pyritään rajoittamaan.

Kuva 2. Vahvan kestävyysajatuksen mukaista ajatusmaailmaa kuvaava maatuskanukemalli (kuva julkaisusta Giddings et al. 2002).

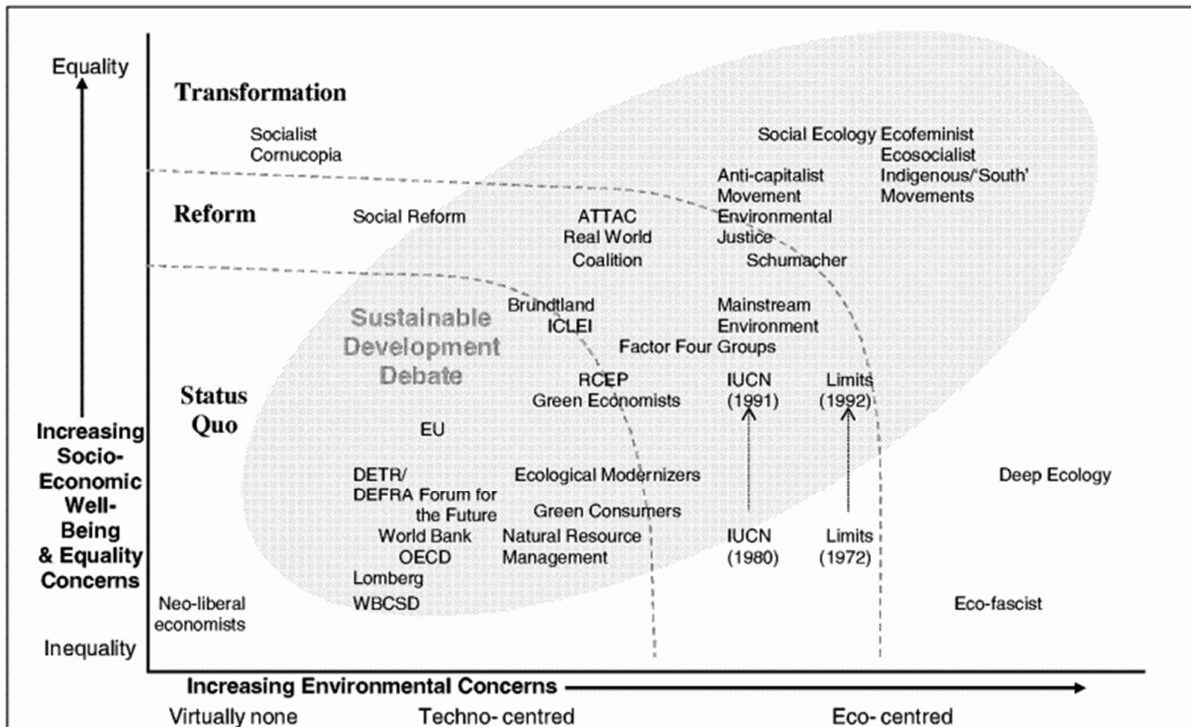
Giddings ym. ymmärtävät talouden systeeminä, joka tarjoaa ihmisille hyödykkeitä ja siten mahdollisuuden tyydyttää tarpeitaan. Heidän mukaansa kuitenkin yhteiskunnassa myös talousjärjestelmän ulkopuolella tapahtuu hyödykkeiden ja palveluiden vaihtoa. Kaikki ihmisten tarpeet eivät siis ole talousjärjestelmän varassa. Tämän perusteella Giddingsin ym. mukaan talous on osa yhteiskuntaa ja sille alisteinen. Toisaalta Giddings ym. myös näkevät, että (materiaalinen) hyvinvointi riippuu ekologisen ympäristön tilasta.

Ikään kuin antiteesinä Venn-diagrammille ja sen ongelmille Giddings ym. kehittivät visualisoinnin, jossa kestävyysajatuksen käsite kuvataan sisäkkäisten ympyröiden avulla (kuva 2). Mallia on kutsuttu myös maatuskamalliksi (engl. Russian doll model). Mallissa on yritetty havainnollistaa ajatusta siitä, että talous nähtäisiinkin yhteiskunnan yhtenä alajärjestelmänä ja riippuvaisena siitä. Toisaalta myös siitä, että yhteiskunta on riippuvainen ympäristön tilasta. Koska kolme komponenttia ei nähdä keskenään korvautuvina, on tämän visualisointi liitetty vahvan kestävyysajatusmaailmaan.

3.2 Kestävyyasideologiat ympäristön ja sosioekonomisen hyvinvoinnin funktiona

Hopwood ym. 2005 ottavat kestävyyden käsitteen niin ikään haltuun visualisoinnin keinoin. He määrittelevät kestävyyden käsitteen laeasti **yritykseksi yhdistää huolet ympäristöstä sekä sosioekonomisesta hyvinvoinnista ja tasa-arvosta**. Visualisointina tämä määritelmä tarkoittaa sitä, että luodaan koordinaatisto, jonka vaaka-akseli kuvaa huolen määrää ympäristöstä sekä pystyakseli huolen määrää sosioekonomisesta hyvinvoinnista ja tasa-arvosta (kuva 3). Koordinaatistoon voi sijoittaa minkä tahansa määritelmän kestävyydestä tai minkä tahansa ideologian.

Koordinaatiston luominen perustui Hopwoodin ym. mukaan vaikutelmaan siitä, että huolen määrä sosioekonomisesta hyvinvoinnista ja tasa-arvosta sekä ympäristöstä vaikuttavat usein siltä kuin olisivat positiivisessa korrelaatiossa keskenään. Ideaa kehitellessä ja koordinaatistoa luodessa huomattiin, että pääpiirteissään ideologiat näin käyttäytyvätkin. Koordinaatistoon sijoitettavat määritelmät ja ideologiat

Kuva 2 Koordinaatisto, jolla voidaan hahmottaa kestävän kehityksen määritelmiä ja ajatusmalleja ympäristön ja sosioekonomisen hyvinvoinnin ja tasa-arvon funktiona (kuva julkaisusta Hopwood et al. 2005).

ryhmittävät nousevan suoran ympärille. Määritelmien ja ideologioiden sijoittamisen perusteita koordinaatistoon Hopwood ym. eivät kylläkään erittele tarkemmin. Joka tapauksessa Hopwoodin ym. mukaan koordinaatiston keskelle muodostuu alue, joka kuvaa kestävyyttä eri painotuksin. Alueen ulkopuolelle jäävät ideologiat eivät tekijöiden mukaan ole osa kestävyykeskustelua, sillä ne jättävät jommankumman tai molemmat kestävyyden ulottuvuuksista kokonaan huomiotta. Nämä ääri-ideologiat eivät myöskään sovi teoriaan, jossa huolten määrät ympäristöstä ja sosioekonomisesta hyvinvoinnista korreloisivat keskenään.

Koordinaatistoon muodostuvan kestävyyden ajatusmallien kentän Hopwood ym. jakavat kolmeen ryhmään. Luokitus perustuu siihen, millaisena ongelmana kestävyyksymykset nähdään, mikä nähdään niille syynä, miten kompromissit talouden, ympäristön ja sosiaalisten seikkojen välillä nähdään sekä mitkä ovat

ajatusmaailman mukaan keskeisimmät keinot ratkaista kestävyyyteen liittyvät ongelmat. Lisäksi esitellään keskeistä kritiikkiä, jota suunnalle on annettu.

Ensimmäinen ryhmä ("Status quo" kuvassa 3) ei näe vakavia tai ainakaan kohtalokkaita ongelmia, ja kestävyys voidaankin tämän ryhmän ajattelun mukaan saavuttaa nykyisen järjestelmän puitteissa. Avainelementteinä ajattelussa nähdään talouskasvu, sillä tämän näkökulman mukaan vain riittävä hyvinvointi mahdollistaa sen, että ympäristöasioista on mahdollista huolehtia. Ongelmien alkusyynä nähdään tiedon puute. Jos tietoa olisi riittävästi, markkinat itseohjautuisivat kestäväan suuntaan tai niitä olisi mahdollisuus ohjata oikeaan suuntaan. Kompromissit ympäristön ja sosiaalisten seikkojen sekä talouden välillä ovat tämän luokan ajattelun mukaan mahdollisia. Nähdään, että taloudelliseen kasvuun perustuva järjestelmä on järjestelmä, joka pitkällä aikavälillä tuottaa hyvinvoinnin suurimmalle joukolla. Tausta-ajatuksena on, että vaikka taloudellinen vauraus jakautuu eriarvoisesti, vaurautta köyhimmilläkin on kuitenkin enemmän kuin muuten olisi. Pääkritiikki Status quo –ryhmän ajatustavoille pohjautuu siihen, että talouskasvun ja materiaalsen hyvinvoinnin kasvattaminen ei rajallisten resurssien maailmassa tule onnistumaan. Toisaalta myöskään teoria köyhimpiä hyödyttävästä vaurastumisesta ei ole osoittautunut paikkaansa pitäväksi, sillä globaalisti eriarvoisuus on jatkuvasti kasvussa.

Toinen ryhmä ("Reform" kuvassa 3) näkee pinnan alla kyteviä ongelmia, jotka tulevat nousemaan tulevaisuudessa kehityksen esteiksi. Tähän ryhmään kuuluvia ideologioita leimaa ajattelu, että voimistuvien ongelmien edessä "business as usual" ei ole ratkaisu. Ratkaisuksi haasteisiin tarjotaan vanhan järjestelmän uudistamista ja hiomista sekä muutoksia yksilöiden elämäntavoissa. Ongelmien pääsyynä pidetään tiedon puutetta. Tietoa lisäämällä voitaisiin uudistuksia ja muutoksia toteuttaa paremmin.

Kolmannen ryhmän ("Transformation" kuvassa 3) ajatusmaailmoja kuvaa näkemys siitä, että olemme paraikaa kriisissä ja lähellä on yhteiskunnan totaalinen romahdus. Ongelmien juurisyyt nähdään vallitsevassa talousjärjestelmässä sekä ongelmallisissa valtasuhteissa. Koska ongelmien juuret ovat syvällä, ratkaisuksi ehdotetaan järjestelmän täydellistä alasajoa. Utopioina nähdään esimerkiksi paikalliset pienet yhteisöt, joissa toteutuisi suora demokratia. Tässä ryhmässä on myös näkemyksiä, jotka eivät kuulu Hopwoodin ym. mukaan kestävyysdebattiin, sillä ne jättävät kokonaan huomiotta jommankumman kestävyuden ulottuvuuksista. Esimerkiksi koska syväekologisen näkemyksen mukaan luonnon itseisarvo on korkeampi arvo kuin inhimillinen hyvinvointi, ei sitä Hopwoodin ym. mukaan voi pitää näkemyksenä kestävyydestä. Toisaalta taas kommunismin tavoite on materiaalsen hyvinvoinnin kasvattaminen massoille. Se ei ota huomioon ekologisia arvoja, joten myöskään se ei sovi Hopwoodin ym. kestävyuden määritelmään.

3.3 Arvo-orientaatio ja kestävyys

Hopwoodin ym. (2005) artikkelissa ympäristöhuolen käsitettä ei eritellä. Casey ja Scottin (2003) artikkeli sen sijaan antaa käsitteelle lisää syvyyttä ja valaisee sitä, kuinka ympäristöhuoli ei ole yksiselitteisesti erillään sosioekonomisesta hyvinvoinnista huolehtimisesta. Tutkimus on sosiologinen eikä suoraan ota kantaa kestävyyskeskusteluun, mutta antaa silti käyttökelpoisia ajatuksia aihepiiriin liittyen.

Casey ja Scott ovat kiinnostuneet kyselytutkimuksessaan vertailemaan, kuinka *eri tyyppiset* ympäristöhuolet korreloivat ympäristönsuojelullisen aktiivisuuden kanssa sekä kuinka sosiodemografiset tekijät (ikä, sukupuoli jne.) selittävät sitä, millaista ympäristöhuolta koetaan. Tutkimuksessaan he käyttävät Thompsonin ja Bartonin (1994) kehittämää jaottelua siitä, kuinka ympäristöhuoli voi olla laadultaan joko ekosentristä tai antroposentristä. Ihmiset, joiden arvo-orientaatio ympäristöön on ekosentrisen, näkevät ympäristön arvokkaana ja suojeltavana sen itsensä vuoksi. Ihmiset, joiden arvo-orientaatio on antroposentrisen, näkevät ympäristön arvokkaana sen vuoksi, että se palvelee ihmisten hyvinvointia. Stern ym. (1993) jakavat

antroposentrisen arvo-orientaation edelleen kahteen luokkaan. Sosiaalinen altruismi tarkoittaa lähestymistapaa, jossa ympäristöä halutaan suojella sen tuottaman kollektiivisen edun vuoksi. Egosentrismi taas tarkoittaa lähestymistapaa, jossa ympäristöä suojellaan henkilökohtaisen edun vuoksi.

Caseyn ja Scottin tutkimus tukee myös Hopwoodin ym. (2005) löydöstä siitä, että poliittiset ideologiat järjestyvät ympäristöhuolen voimakkuuden suhteen oikealta vasemmalle alhaisesta huolesta korkeampaan. Sen lisäksi tutkimuksessa havaitaan, että konservatiiveilla huoli on useammin antroposentristä. Tutkimuksessa ikä ei ole tilastollisesti kovin merkittävä selittäjä huolen voimakkuuden tai laadun suhteen. Korkeampi koulutusaste sen sijaan selittää usein korkeampaa huolta ja huoli on korkeakoulutetuilla useammin ekosentristä kuin muilla. Sukupuolista naiset kokevat keskimäärin miehiä enemmän huolta ja se on useammin laadultaan ekosentristä. Kristinuskoiset ovat keskimäärin vähemmän huolissaan ympäristöstä ja huoli on muita ryhmiä useammin antroposentristä. Ympäristönsuojelullinen käyttäytyminen on tutkimuksen mukaan vähäistä, jos ympäristöhuoli on vähäistä tai laadultaan antroposentristä.

Hopwoodin ym. (2005) koordinaatistossa näkökulma kestävyteen muodostuu suhteessa huoleen ympäristöstä sekä sosiaalisista ja taloudellisista seikoista. Casey ja Scottin artikkeli kuitenkin hämmentää tätä jakoa korostamalla, että ympäristöä voi suojella monesta eri syystä. Arvo-orientaatio, eli se, onko ympäristön suojele itseisarvoista vai välinearvo ihmiselle, hämärtää rajaa siitä, ollaanko lopulta todella huolissaan ympäristöstä vai sosioekonomisesta hyvinvoinnista. Jos siis arvo-orientaatio ympäristöhuoleen on esimerkiksi antroposentrisen, ollaan ympäristöstä huolissaan, koska se uhkaa sosioekonomista hyvinvointia. Ei siis ole ihme, että Hopwoodin ym. (2005) koordinaatistossa huolet korreloivat. Ympäristöhuolen käsite vastaa siis melko hyvin kestävyden käsitettä, sillä se arvo-orientaatiosta riippuen voi sisältää huolen sekä sosioekonomisesta hyvinvoinnista että ympäristöstä. Kestävyttä määriteltäessä erot arvo-orientaatioissa pitäisi mielestäni selkeyden vuoksi ottaa huomioon, jotta yksityiskohtaisemmin asetetut tavoitteet voidaan asettaa viitekehukseensä.

Arvo-orientaatio ei synny tyhjiössä, vaan on monimutkaisesti kytkeytynyt iän, sukupuolen, koulutustaustan, uskonnollisen taustan ja poliittisen suuntauksen kanssa. Siksi voidaan ajatella, että henkilön tulkinta siitä, mitä on kestävyys, on kokonaisvaltainen ideologia, joka on monien asioiden summa.

3.4 Poliittisten ideologioiden suhde kestävyden tulkintaan

Niin ikään Davidsonin (2014) mukaan käsitys siitä, mitä on kestävyys, nivoutuu henkilön tai tahon omaksumaan laajempaan ideologiaan. Davidson ei siis tarkastele määritelmiä, vaan eri ideologioiden suhdetta käsitteeseen. Ideologia antaa käsitteelle kontekstin ja siten, jos ja kun käsitettä ei esimerkiksi julkisessa tai poliittisessä keskustelussa määritellä, voidaan käsitteen merkitystä sen käyttäjälle analysoida. Ideologia ja siten myös suhde kestävyteen koostuu Davidsonin mukaan siitä, miten taho suhtautuu talouteen, valtioon, valtaan, pääomaan, yhteiskunnalliseen hierarkiaan, sukupuoliin sekä etnisyyteen. Hänen mukaansa ideologia määrittelee käsitteen sitä kautta, miten se suhtautuu erilaisiin väittämiin, millaista sen toiminta on yleensä, mitä se itse ajattelee kestävydestä ja mitkä ovat sen keinot kestävyden saavuttamiseen. Artikkelin on siis Ciegisin ym. (2009) luokittelun mukaan kontekstuaalinen puheenvuoro kestävydestä; siitä mitä käsite tarkoittaa poliittisten ideologioiden kontekstissa.

Davidson pilkkoo kestävyden käsitteen neljään osaväittämään ja analysoi kuuden eri poliittisen suuntauksen (alasuuntauksineen) suhdetta näihin väittämiin. Analyysin kohteena on, tunnistaako ideologia **kasvun rajat**, kuinka tärkeänä se näkee **teknologian roolin**, onko ideologian mukaan erilaiset **pääomat keskenään korvattavissa** sekä missä määrin ideologia keskittyy **valtasuhteisiin**. Poliittiset suuntaukset ovat: uusliberalismi, liberalismi, sosiaalidemokratia (mikro), sosiaalidemokratia (makro), radikalismi (mikro) sekä

radikalismi (makro). Taulukko 1 on Davidsonin aikaisemmasta artikkelista (2011), mutta se tiivistää hyvin myös Davidsonin 2014 artikkelin pääajatukset.

Taulukko 1. Neljän poliittisen ideologian suhtautuminen (painoarvo) väittämiin kestävän kehityksen avainelementeistä Davidsonin (2011) mukaan (taulukko julkaisusta Davidson 2011).

	Neoliberal	Liberal	Social democratic	Radical
Limits to economic growth		✓	✓✓	✓✓✓
Substitutability of capitals	✓✓✓	✓✓	✓✓	
Role of technology	✓✓✓	✓✓	✓✓	✓
Power relationships	✓	✓	✓✓	✓✓✓

Huolimatta siitä, että tässä tarkastelussa kestävyys oli jaettu neljään osaväittämään, mielestäni ne kuitenkin lopulta tiivistyivät kahteen kokonaisuuteen. Myös aiemmassa artikkelissaan Davidson (2011) jakaa käsitteen kahteen pääteemaan: suhde pääomien korvattavuuteen ja suhde valtasuhteisiin. Toki erittely neljään tuo tarkasteluun lisää yksityiskohtia. Se, miten suhtaudutaan pääomien korvattavuuteen, esitettiin mielestäni niin kiinteässä suhteessa sen kanssa, tunnustetaanko kasvun rajoja ja minä teknologian roolia pidetään, että kyse oli lopulta yhdestä kokonaisuudesta; siitä, mikä nähdään ongelmana, mikä ratkaisuna ja missä moraalisisissa raameissa ratkaisuja voidaan tehdä.

Esimerkiksi Davidsonin (2011, 2014) ”radikaaliksi” nimeämässä kestävyuden tulkinnassa talous nähdään yhtenä perussyynä ongelmille. Siksi sen kasvamista pidetään ongelmallisena ja sen rajoitukset tunnustetaan selkeästi. Tästä seuraa luonnollisesti se, että eri pääoman muotoja ei nähdä keskenään korvautuvina. Talouden keinoin ei voida paikata menetettyjä ekologisia toimintoja ja rakenteita. Usein käytännössä keinot tarkoittaisivat esimerkiksi teknologisia ratkaisuja. Kysymys teknologian roolista nähdään siis käytännössä samana kuin kysymys pääomien korvattavuudesta; teknologian roolia ei pidetä merkittävänä. Pääomien korvattavuuteen liittyvässä aspektissa on nähtävissä liukuma poliittisesti oikealta vasemmalle. Jos tarkastellaan pelkästään ideologioiden suhdetta pääomien korvattavuuteen, havaitaan jatkumo heikosta kestävyydestä vahvaan poliittisesti oikealta vasemmalle. Toisen kokonaisuuden, valtasuhteiden ongelmallisuuden suhteen, on nähtävissä samankaltainen liukuma poliittisesti oikealta vasemmalle. Radikaali tulkinta näkee valtasuhteet hyvin ongelmallisina, kun taas uusliberaali ei (taulukko 1).

Kestämättömyyden syistä ja ratkaisuista on siis poliittisella kentällä nähtävissä kaksi pääteemaa: talous ja valtasuhteet. Näkemykset näihin ovat poliittisissa ääripäissä täysin vastakkaiset. Eri suuntauksissa sama asia voidaan nähdä ongelman aiheuttajana tai pääasiallisena ratkaisuna. Nähtävissä on liukuma poliittisesti oikealta vasemmalle kunkin väitteen suhteen (taulukko 1). Esimerkiksi uusliberalismille vapaa ja kasvava talous on avain onneen, kun taas radikalismi näkee talouden ongelmien yhtenä aiheuttajana. Samoin teknologia on uusliberalisteille osa ratkaisua, radikaaleille osa ongelmaa, sillä se voi olla osaltaan kasvattamassa taloutta. Valtasuhteetkin näyttäytyvät osana ongelmaa ja ratkaisua eri tavoin eri suuntauksissa.

Hopwoodin ym. (2005) ja Davidsonin (2011, 2014) luomissa malleissa on paljon samaa. Hopwoodin ym. luokittelu on väljempi kuin Davidsonin, mutta Davidsonin ideologiat voisikin sisällyttää Hopwoodin ym. luokitteluun (kuva 3). Uusliberalismi ja liberalismi sopisivat hyvin ensimmäiseen ryhmään (”Status quo”), makro- ja mikroperspektiivin sosiaalidemokratiat toiseen (”Reform”), sekä makro- ja mikroperspektiivin radikalit kolmanteen (”Transformation”). Suuntausten ja ryhmien kuvailut ja analysointi muistuttaa kovasti toisiaan. Kuitenkin tapa, jolla ideologiat saatiin ryhmiteltyä, olivat erilaiset. Davidsonin tyyppittely

perustui käsityksiin pääomien korvattavuudesta sekä valtasuhteista, Hopwoodin ym. taas huoleen ympäristöstä sekä sosioekonomisesta hyvinvoinnista. Toisaalta koska Hopwoodin ym. artikkelissa huolten määrien havaittiin pääasiassa korreloivan keskenään ja siten kertovan halukkuudesta pääomien korvattavuuteen, ollaan Davidsonin artikkelissa pohjimmiltaan kuitenkin samoissa teemoissa. Lisänä on vain valtasuhteiden tarkastelu.

4 Kestävä kehitys haastavana yhteiskunnallisena tavoitteena

Tässä luvussa vastaan työn soveltavampiin tutkimuskysymyksiin. Ensin pohdiskelen kahden esimerkin avulla, millainen kestävyys on tavoitteena. Toisessa alaluvussa teen yhteenvetoa työn aikana keräämistäni ajatuksista siitä, mihin kaikkeen kestävyuden käsite ottaa kantaa ja siten vastaan kysymykseen siitä, mitä käsite pitää sisällään.

4.1 Kestävyys mitattavana tavoitteena

Kestävyys ja kestävä kehitys ovat käsitteitä, jotka usein kuvaavat laajan perspektiivin yhteiskunnallisia tavoitteita, mutta ne voidaan kuitenkin aina määritellä halutulla tavalla. Valmiiden määritelmien ja ajatusten runsaus asiasta antaa kuitenkin mielikuvan siitä, että kestävyudessa on kyse moniulotteisesta ongelmasta, jossa tulee ottaa huomioon monesta näkökulmasta asioita. Millaisia vallitsevat käsitykset kestävydestä ovatkaan tavoitteina? Kestävyuden mittarit taas kuvaavat toisaalta sitä, mitä pidetään tavoiteltavana, toisaalta sitä, miten tavoitteiden saavuttaminen edistyy.

Davidson (2011) tarkastelee artikkelissaan Australian hallituksen sekä australialaisen energiayhtiön Origin Energyn mittareita, joilla nämä mittaavat kestävä kehityksen toteutumista. Epistemologinen konsistenssi kestävyuden määritelmistä valittuihin indikaattoreihin on molemmissa tapauksessa heikko. Energiayhtiön tapauksessa kestävyttä ei edes määritellä. Australian hallituksen tapauksessa kestävä kehitys määritellään Brundtlandin raportin määritelmää mukailen, mutta määritelmän yhteys mitattaviin indikaattoreihin jää epäselväksi. Molempien tahojen mittarit painottuvat taloudellisen kestävyuden mittaamiseen, joten niiden voidaan Davidsonin mukaan katsoa edustavan uusliberalistista käsitystä kestävydestä. Tämä todistaa mielestäni sen, että välttämättä kestävyuden määritelmällä ei ole ratkaisevaa merkitystä, jos käsitys sen tavoitteista ja toteuttamistavoista on kuitenkin eri. Mittareiden mukaan sekä Origin Energyn että Australian hallituksen toiminta on kestävällä pohjalla. Itse määritelmään, eli siihen, olisiko tulevilla sukupolvilla todella mahdollisuudet samanlaiseen elämään kuin nykyisillä ja säilyisivätkö ekologiset prosessit, ei hallitus enää mittaustulosten jälkeen palaa.

Laakso (2011) tutkii pro Gradu työssään, elävätkö toimeentulotuen varassa elävät ihmiset Suomessa kestävästi. Henkilökohtaiseksi kestäväksi elämäntavaksi hän määrittelee kulutustason, jossa ihminen elää *ympäristövaran* rajojen sisällä. Ympäristövaran alaraja on rahasumma, jonka on laskettu riittävän **turvaamaan perustarpeiden toteutumisen ja yhteiskunnalliset osallistumismahdollisuudet**. Esimerkiksi yksinasuvalle alle 45-vuotiaalle helsinkiläisnaiselle laskettu viitebudjetti ilman asumis- ja liikkumismenoja oli 583 € kuukaudessa. Suurimmalla osalla tutkimukseen osallistuneista käytettävä rahasumma oli pienempi kuin laskettu viitebudjetti. Ylärajan kulutustasolle muodostaa materiaalijalanjälki eli **luonnonvarojen kulutus, jonka globaalisti kestäväksi tasoksi** oli suomalaisille kotitalouksille laskettu olevan 6 000-8 000 kg/a. Materiaalijalanjälki oli tutkittavilla keskimäärin 20 000 kg/a, kun se keskimäärin suomalaisilla on 40 000 kg/a. Tutkimuksen mukaan toimeentulotuella elävät ihmiset Suomessa eivät siis elä sosiaalisesti eivätkä ekologisesti kestävästi. Voi siis vetää johtopäätöksen, että tämän kestävä elämäntavan määritelmän puitteissa Suomessa on mahdotonta elää samanaikaisesti sekä ekologisesti että sosiaalisesti kestävästi. Ekologinen kestävyys toteutuisi vain, jos kulutustaso laskisi roimasti viitebudjetin alle (vain yksi tutkittavista

eli ekologisesti kestävä elämää ja suurin syy siihen oli, että hän oli tutkimushetkellä asunoton) ja sosiaalinen kestävyys toteutuisi vain, jos kulutustaso ja siten myös luonnonvarojen kulutus kasvaisi entisestään.

Esimerkkien perusteella huomataan, että kestävyys tavoitteena on juuri sellainen, miksi se määritellään. Ensimmäisessä esimerkissä häiritsee se, että johtopäätöstä kestävyuden toteutumisesta ei liitetty alkuperäiseen ajatukseen kestävydestä. Kykenemättömyys epistemologiseen konsistenssin säilyttämiseen tarkoittaa mielestäni sitä, että tavoite on taholle todellisuudessa määrittelemätön ja siten myös mahdoton saavuttaa. Toisessa esimerkissä tavoite oli selkeä, mutta havaittiin käytännössä mahdottomaksi saavuttaa. Onko kestävyys siis mahdoton tavoite?

Haaste vaikuttaa siis mielestäni kahtalaiselta. Ensimmäinen haaste on luoda kestävyydelle määritelmä, jonka tavoittelemisen on edes teoriassa mahdollista. Jos kyseessä on yleisen tason määritelmä, joka koostuu eettisistä vetoamuksista, sen implikointi todellisuuteen on haastavaa. Implikointivaiheessa näkemykset siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa, törmäävät ja - kuten Davidsonin (2011) esimerkissä - epistemologisen konsistenssin säilyttäminen voi olla hyvin haastavaa. Silloin epäselväksi jää, toteutuuko tavoite vai ei, mitä mielestäni voi pitää mahdottoman tavoitteen tunnuspiirteenä. Toisaalta, kuten olemme oppineet, käsitykset kestävyuden ratkaisuista voivat olla keskenään jopa vastakkaisia. Jokin asia voi yhden määritelmän mukaan olla kestävä, toisen mukaan kestävä. Useamman määritelmän mukaisen kestävyuden saavuttaminen on siis usein teoreettisesti mahdotonta. Myös yksittäinen kestävyuden määritelmä voi sisältää ristiriitaisuuksia tai toisensa poissulkevia tavoitteita, kuten Laakson (2011) pro Gradu työssä havaittiin. Myös silloin sen saavuttaminen on mahdotonta. Esimerkiksi heikon kestävyuden mukainen näkökulma ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden tasa-arvoisesta toteutumisesta voi käsittää sisäisiä ristiriitaisuuksia. Yksittäisen, tarkan ja ristiriidattoman määritelmän kestävyuden toteutuminen on kuitenkin teoriassa mahdollista. Esimerkiksi Laakson (2011) määrittelemä kestävä elämäntapa voisi olla mahdollinen, jos sosiaalista kestävyyttä mitattaisiin jollain muulla tapaa kuin kiinteänä rahasummana.

Ongelma ei ole ainoastaan määritelmässä. Laakson (2011) työssä havaittiin, että edes pienituloisimpien henkilöiden luonnonvarojen kulutus Suomessa ei ole ekologisesti kestävällä tasolla. Toinen suuri haaste on siis se, että asetetut tavoitteet on yksinkertaisesti vaikea saavuttaa. Usein varsinkin ekologista kestävyyttä painottavien määritelmien asettamat tavoitteet ovat sitä mittaluokkaa, ettei niihin ole mahdollista nykyisissä yhteiskunnallisissa puitteissa päästä. Esimerkiksi suomalaisilla yhden maapallon kokoinen elämä (engl. One-Planet Living, Moore 2013) ei toteudu. Esimerkiksi vuonna 2007 maapalloja olisi tarvittu laskennallisesti 3,7 kappaletta, jos oletetaan kestäväksi kulutustasoksi 1,8 gha (James & Desai 2003, Mooren 2013 mukaan, 35). Suomalaisten ekologinen jalanjälki oli vuonna 2007 noin 6,6 gha (Ewing ym. 2010, Laakson 2011 mukaan, 18). Tämän määritelmän kestävyteen päästäisiin siis vähentämällä kulutusta noin neljäsosaan nykyisestä. Yhteiskunnassa, jossa hyvinvointi on sidoksissa kasvuun perustuvalla talousjärjestelmällä ja talouskasvu on lähes suorassa yhteydessä luonnonvarojen käytön kasvattamiselle, tavoitteen saavuttaminen ei vaikuta todennäköiseltä. Törmätään siis ristiriitaisiin yhteiskunnallisiin tavoitteisiin; tavoite One-Planet Living -konseptin määritelmän ekologisesta kestävydestä on siis ristiriidassa yhteiskunnallisen taloudellisen kestävyuden tavoittelun kanssa. Ongelma siis palautuu jälleen määritelmien väliseen ristiriitaan.

Hopwood ym. (2005) määrittelivät kestävyuden laveasti **yritykseksi yhdistää huoli ympäristöstä ja sosioekonomisesta hyvinvoinnista**. Artikkelin mukaan eri tavoin näitä osa-alueita painottavat käsitykset kuvasivat erilaisia kestävyyskäsitteitä. Kun jompikumpi osatekijöistä unohdettiin, ei Hopwoodin ym. mukaan kyseessä ollut enää pyrkimys kestävyteen. Näin ollen esimerkiksi pelkän ekologisen kestävyuden tavoittelu ja sosioekonomisen hyvinvoinnin laiminlyönti sen kustannuksella ei ole kestävä. Toki vaihtelu kentällä

kahden ääripään välillä on suurta, mutta herää silti kysymys, onko rationaalista tavoitella samanaikaisesti sekä sosioekonomista että ekologista kestävyyttä. Monen ajatussuunnan mukaan on, mutta Laakson (2011) tutkimus herättelee ajatusta siitä, että se ei ole itsestään selvää. Ääriliikkeiden kestävyystavoitteet sen sijaan ovat usein ristiriidattomia. Esimerkiksi ekologisen kestävyuden tavoittelu sosioekonomisen hyvinvoinnin kustannuksella olisi realistinen tavoite. Eettisesti se on kyseenalainen tavoite, eikä siksi mm. Hopwoodin ym. mukaan sovi kestävyyskäsitteen alle. Myös Ciegis ym. (2009) ovat sitä mieltä, että yksittäisten tieteenalojen määritelmät kestävyydelle ovat usein hyviä, kun taas yritys yhdistää näkökulmia johtaa usein ristiriitaan.

Kestävyuden määrittely niin, että sen saavuttaminen on jopa teoriassa mahdotonta, on huono lähtökohta sen tavoittelulle. Tarvitaan siis uusia parempia, sisäisesti ristiriidattomia määritelmiä kestävyydelle. Ennen kaikkea tarvitaan kestävyuden suhteen yhteiskunnallisen paradigman muutos. Tiedon, ajattelun ja määritelmien lisääntyminen aiheesta muokkaa näkökulmia aiheesta tehokkaasti, kuten kestävyyskeskustelun kehityskaaresta voi nähdä. Nähdäkseni ristiriidoista eroon pääseminen vaatii joko osasta tavoitteista luopumista tai ainakin niiden ymmärtämistä uudella tavalla.

4.4 Kestävyuden merkitysulottuvuudet

Eri artikkeleissa kestävydestä nostettiin esiin eri osa-alueita ja näkökulmia. Näkökulmien runsaus voi tehdä aiheesta sekavan, mutta ne ovat kuitenkin kaikki yhtä totta ja kuvaavat vain käsitteen monipuolisuutta ja sen erilaisia merkitysulottuvuuksia. Lähdeaineistoni pohjalta nousseiden ajatusten avulla tiivistän kysymysmuotoon 12 näkökulmaa, joihin kestävyuden käsite ainakin ottaa kantaa.

Onko olemassa kestävyysongelmia? Kysymys on filosofinen ja haastaa ajattelemaan todellisuuskäsityksen perusteita. Esimerkiksi sosiaalisen konstruktionismin mukaan, koska todellisuus on sosiaalisesti konstruoitunut, ongelmia on vain, jos ne koetaan ongelmina. Jos puhutaan kestävydestä, otetaan kantaa siihen, että ongelmia on. Kysymys nousee Davidsonin (2014) artikkelista, jossa huomataan eri ideologioiden erilainen suhde esimerkiksi kasvun rajoihin. Kaikki ideologiat eivät kasvun rajoja tunnista. Myös Willamon (2005, 2006) mukaan esimerkiksi ympäristöongelma syntyy vasta kun ympäristömuutos arvioidaan ongelmaksi.

Millaisia kestävyysongelmat ovat? Useimpien mielestä todellisuudessamme on ongelmia. Davidsonin (2014) lisäksi Hopwood ym. (2005) tarkastelee artikkelissaan eri ideologioiden näkemystä siitä, millaisten ongelmien kanssa olemme tekemisissä. Toisille ongelmat näyttävät katastrofina, jota parhailaan elämme, toisille taas pinnan alla kehittyvinä vaikeuksina, jotka realisoituvat vasta tulevaisuudessa. Käsitteet ongelmien aika- ja paikkaulottuvuuksista sekä vakavuusasteesta vaihtelevat. Willamo (2005) kirjoittaa väitöskirjassaan systeemiteoreettista pohdintaa myös siitä, tulisiko ongelmat nähdä toisistaan erillisinä vai yhtenä kokonaisuutena. Ovatko siis esimerkiksi ilmastonmuutos ja biodiversiteetin kaventuminen kaksi erillistä ongelmaa vai onko kyse kokonaisvaltaisesta ympäristökriisistä? Ovatko ympäristöongelmat muista kestävyysongelmista erillisiä vai voidaanko puhua kehityskriisistä?

Mitä tai ketä ongelmat koskevat? Tähän kysymykseen ottaa kantaa lähes jokainen määritelmä määritellesään kestävyuden tavoitteet. Brundtlandin raportin määritelmä huolehtii tulevien sukupolvien hyvinvoinnista (WCED 1987), kun taas Banerjeen (2003) geopolitiittinen puheenvuoro nostaa esiin huolen kehittyvien maiden tilanteesta. Laakso (2011) puolestaan nostaa esiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tutkiessaan toimeentulotuen varassa elävien ihmisten tilannetta. Casey ja Scottin (2003) artikkeli taas haastaa ihmiskeskeisen näkökulman ja esiin nousee huoli ekosysteemin rakenteiden ja toimintojen itseisarvosta. Ciegisin ym. (2009) mukaan kirjallisuudessa vallitsevat näkökulmat kestävyteen ovat taloudellinen, sosiaalinen, ekologinen ja institutionaalinen, joita ongelmien voidaan tulkita myös koskevan.

Kenellä on vastuu toimia? Tämä näkökulma linkittyy tiiviisti edelliseen kysymykseen, mutta myös tulevaan aiheeseen siitä, mistä ongelmat johtuvat. Onko ongelmilla aiheuttaja? Ovatko mahdolliset ongelmien aiheuttajat ja kokijat sama ryhmä? Onko ongelmien aiheuttajilla moraalinen vastuu toimia niiden vähentämiseksi? Vai ovatko ongelmat kokonaisuudessaan niiden, jotka niistä kärsivät? Erityisesti Banerjeen (2003) puheenvuoro peräänkuuluttaa teollisuusmaiden vastuuta. Hän määrittelee globaalien kestävyys tilanteeksi, jossa kestävämmyyden kustannukset jaetaan tasapuolisesti. Myös Laakso (2011) on sitä mieltä, että yhteiskunnassamme heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, ovat kykenemättömiä ratkaisemaan sitä, vaikka sen lisäksi, että kärsivät tilanteesta, ovat myös osa sitä. Myös kysymys siitä, onko vastuu yksilöillä vai yhteiskunnalla, kuuluu tähän teemaan.

Minkä asioiden tulisi kestää? Tässä ollaan kestävyys ytimessä. Annetut osa-alueet ja niiden yhdistelmät riippuvat esimerkiksi tieteenalan tai instituution kontekstista. YK:n määritelmien vakiinnuttamat osa-alueet kestävyydelle ovat taloudellinen, ekologinen ja sosiokulttuurinen kestävyys. Brundtlandin raportissa halutaan säilyttää luonnonvarat sekä ihmiskunta. Costanzan ja Dalyn mukaan (1992) tavoiteltava on yhteiskunnan rakenteiden ja toimintojen kestävyys. Davidson (2014) nostaa keskusteluun yhteiskunnan osa-alueet talouden, vallan, pääomat, yhteiskunnalliset hierarkiat, sukupuolet ja etnisyyden ja kysyy, halutaanko näiden asioiden kestävyys vai kestävyys näiden pohjalta. Toisaalta kestävyyskeskustelussa tällä hetkellä iso teema on myös ilmastonmuutos. Haughtonin (1999, Hopwoodin ym. 2005 mukaan) tiivistys kestävä kehityksen periaatteista taas johdattaa perimmäisen kysymyksen ääreen siitä, mitä haluamme. Onko se sukupolvien, ihmisten, alueiden, hallinnon ja ihmisten tai lajien välistä tasa-arvoa, kaikkea tätä vai vielä jotain muuta?

Mikä on tavoitteiden prioriteettijärjestys? Kaikki haluaisivat kaiken, mutta se ei ole mahdollista. Se ei ole edes teoreettisesti mahdollista, sillä tavoitteet voivat olla ristiriitaisia keskenään. Banerjee (2003) nostaa kysymyksen prioriteettijärjestyksestä kysymällä, kumman kestävyys todella haluamme, talouden vai ympäristön. Giddings ym. (2002) havainnollistavat asiaa tekemällä jaon heikon ja vahvan kestävyys välillä. Heikossa kestävyysessä kompromisseja eri asioiden välillä voidaan tehdä, usein taloudellisen kestävyys hyväksi. Vahvassa kestävyysessä kompromissit talouden ja ympäristöasioiden tai sosiaalisten seikkojen välillä eivät ole hyväksyttäviä. Hopwoodin ym. (2005) analyysi eri tahojen sijoittumisesta ympäristö- ja sosioekonomisen huolen koordinaatistoon niin ikään valottaa asioiden priorisoinnin todellisuutta.

Miksi jonkin tulisi kestää? Yhteys on läheinen kysymykseen, minkä asioiden tulisi kestää. Kysymys on mm. arvoista ja oikeuksista. Asian nostaa esiin mm. Ciegis ym. (2009). Brundtlandin raportin kestävä kehityksen perustana on tulevien sukupolvien oikeudet (WCED 1987), Banerjee peräänkuuluttaa oikeuksia kehitysmaiden ihmisille, Caseyn ja Scottin (2003) artikkeli nostaa esiin ekosentrisen arvo-orientaation, jossa luontoa halutaan suojella sen itsensä vuoksi ja Haughton (1999, Hopwoodin ym. 2005 mukaan) tiivistää kestävä kehityksen eettiset periaatteet viiteen pykälään. Mutta onko näiden asioiden puolustaminen mielekästä? Näihin kysymyksiin analyyttisesti kykenee vastaamaan ympäristöfilosofia ja -etiikka. Feinberg (1974) pääsee kysymyksen käsittelyssä alkuun päätyessään käsitteellisen ja loogisen analyysin kautta siihen, että mm. eläinyksilöillä sekä tulevien sukupolvien edustajilla (olettaen, että he syntyvät) voi olla oikeuksia, koska näillä on omia intressejä, joita voi edustaa ja joiden edunsaajina he voivat toimia. Toisaalta taas kysymys, *annammeko* näitä oikeuksia, on eri ja moraalisten arvostelujen kohteena. Sen sijaan esimerkiksi eliölajilla tai kasviyksilöllä ei voi olla oikeuksia, sillä näillä ei ole omia intressejä. Niiden hyvää kohtelua voi perustella kuitenkin muuta kautta. O'Neillin (1992) mukaan ympäristöetiikassa itseisarvoiset kohteet ovat erityisesti niitä, joille voi määrittää, mitä tarkoittaa niiden "hyvä". Kuitenkaan esimerkiksi ekosysteemin "hyvä" ei ikinä luonnossa ole kaikkien sen sisältämien yksilöiden "hyvä" (von Wright, O'Neillin mukaan 1992).

O’Neillin mukaan se, että jollain on itseisarvoa, ei edellytä suoraan ihmistä edistämään sen ”hyvää”, sillä se ei ole luonnossa edes mahdollista. Ympäristöeettisen katsannon perustaksi hän ehdottaakin joko utilitarismia, jossa kokonaisuuden ”hyvää” maksimoidaan (hankalaa) tai aristoteelista tapaa, jonka mukaan itseisarvoja tulee kunnioittaa oman itsemme vuoksi. Välinearvot ovat prioriteettilistassa alempana ja edistävät itseisarvojen toteutumista. Huomattavaa on, että samalla oliolla voi olla sekä itseis- että välinearvoa. Oikeuksista ja arvoista, joita eri asioilla on, huolimatta kysymykset ovat lopulta eettisiä kysymyksiä, jotka ihmisen on mahdollista ratkaista haluamallaan tavalla. Kestävyyskäsityksen voi siis perustaa haluamalleen moraaliperustalle. Perustan lisäksi eettinen ulottuvuus kestävyyden määritelmässä voi luoda toiminnalle myös raamit. Esimerkiksi Voinov (2017) nostaa asian esiin kuvaillessaan erilaisia utopioita, jotka eivät välttämättä vaikuta hyväksyttäviltä, vaikka tavoite, ihmiskunnan säilyttäminen onkin yleisesti hyväksytty tavoite.

Mikä on riittävä kestävyys? Voinov (2017) herättää ajatuksen nostamalla esiin, että kestävyyden tavoittelu on prosessi, jolla ei ole maalia. Ajatusta havainnollistaa myös kestävyyskeskustelun ja sen kehityskaaren tutkiskelu. Joidenkin määritelmien mukaista kestävyyttä ehkä on saavutettukin (kestävyyden mittarit), mutta keskustelu ei ole tullut silti päätökseen. Myös vahvan kestävyyden määritelmä herättää tämän kysymyksen (Devkota 2005 ja Sumner 2004, Davidsonin 2014 mukaan). Sen mukaan kompromissit ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden välillä eivät ole mahdollisia. Asia ei kuitenkaan ole mustavalkoinen, koska osat alueet ovat kytköksissä toisiinsa. Liikutaan siis harmaalla alueella. Etenkin kehitysmaissa on myös moraalisesti kyseenalaista tuomita taloudellinen kehitys, jos se tuottaa ihmisille hyvinvointia. Jos siis esimerkiksi sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys ovat ristiriidassa keskenään, kysymys on todellisuudessa siitä, mitä niistä painotetaan? Ja jos ja kun niiden välillä tehdään kompromisseja, mikä on *riittävä* ekologinen, sosiaalinen tai taloudellinen kestävyys?

Mistä kestävyysongelmat johtuvat? Tähän kysymykseen pureutuivat etenkin Hopwood ym. (2005) ja Davidson (2014) analysoidessaan poliittisten ideologioiden ja erilaisten institutionaalisten tahojen kestävyyskäsityksiä. Davidsonin (2014) analyysissa selvisi, että poliittinen vasemmisto näki juurisyinä kestävyysongelmiin kasvuun perustuvan talousjärjestelmän ja ongelmalliset valtasuhteet, oikeisto taas näki ongelmallisena markkinoiden vapautta rajoittavat toimenpiteet. Hopwoodin ym. (2005) artikkelissa yhdeksi merkittäväksi syyksi nousi lisäksi tiedon puute. Kestävyysongelmille syitä voi hakea monesta näkökulmasta, monesta tarkastelutasosta ja monenlaisesta ajallisesta perspektiivistä.

Mitä kestävyysongelmille tulisi tehdä? Tämä ulottuvuus on läheisessä yhteydessä edellisen kysymyksen kanssa siitä, mistä kestävyysongelmat johtuvat. Davidson (2014) ja Hopwood ym. (2005), jotka tarkastelivat kysymystä siitä mistä kestävyysongelmat johtuvat, vastasivat eri ideologioiden puolesta samalla siihen, mitä niille tulisi tehdä. Hopwoodin ym. (2005) mukaan esimerkiksi ekofeminismi näkee merkittävänä syynä ympäristö- ja kestävyysongelmiin naisten alistetun aseman. Ratkaisu olisi, että naiset saisivat lisää valtaa. Ratkaisut riippuvat siis siitä, mistä näkökulmasta ja tarkastelutasosta ongelmaa ja ongelman syytä katsotaan. Lisäksi toimia rajoittavat kestäväyden eettiset rajoitteet. Esimerkiksi Hopwood ym. (2005) toteavat, että vaikka syväekologian mukaan ekologinen kestävyys voitaisiin ratkaista eliminoimalla osa väestöstä, se ei olisi eettistä. Davidsonin (2014) artikkelissa yksi pohdinnan kohde oli lisäksi se, millaisena eri ideologiat näkevät teknologian roolin kestävyyskysymysten ratkaisemisessa.

Millä tavalla prosessin tulisi edetä? Voinov (2017), Voinov ja Farley (2007) sekä Garud ja Gehman (2012) nostavat esiin kestäväen kehityksen prosessiluonteen ja rajoitukset, joita systeemin kompleksisuus tavoitteelle luo. Tavoite tulisi Voinovin ja Farleyn (2007) mukaan siis valita mahdollisimman korkealta systeemitasolta. Hyvä tavoite voisi olla esimerkiksi ihmiskunnan säilyttäminen. Kompleksisessa systeemissä

ylempi taso kestää parhaiten, kun alemmat systeemitasot ovat mahdollisimman joustavia. Tämä kysymys liittyy myös kysymykseen tavoitteiden prioriteettijärjestyksestä. Voinovin ja Farleyn mukaan ensisijaisen, suuren tavoitteen määrittelyn jälkeen muiden tavoitteiden on oltava sille alisteisia, jotteivat ne vahingoita ensisijaista tavoitetta.

Mikä on tavoitetilä? Voinov (2017) nostaa esiin kestävyden utopiat, joita myös kuvailee. Utopiat rakentuvat tiettyjen mahdollisuuksien ja rajoitusten puitteisiin, joita ihmiskunnalla on. Usein vaikuttaa siltä, että kestävyys tavoitteineen, sitä tukevine toimintoineen ja ratkaisuihin kehittyä kohti kirjoittamatonta tulevaisuutta. Jos sen kirjoittaisi valmiiksi, valitsisi tulevaisuuden skenaarioista jonkin mahdollisen, muuttuisiko näkemys tavoitteista ja keinoista?

5 Lopuksi

Vaihtoehtoisia ja rinnakkaisia näkökulmia ja määritelmiä kestävydelle ja kestäväälle kehitykselle on runsaasti. Kun näitä kootaan yhteen, muodostuu kuva moniulotteisesta ja kokonaisvaltaisesta inhimillisestä ja yhteiskunnallisesta tavoitteesta. Ajatukset siitä, mitä kestävyys on, myös kehittyvät jatkuvasti.

Näkökulmien ja tulkintojen diversiteetin huomioon ottaen kestävyys on – sen yleisestä kannatettavuudesta huolimatta - haastava yhteiskunnallinen tavoite. Kestävyyteen liittyvien tavoitteiden kiteyttäminen ytimekkääksi ja ristiriidattomaksi määritelmäksi on vaikeaa. Voinovin (2017) mukaan kestävyys onkin ns. viheliäinen ongelma, joka on vaikea määritellä yksiselitteisesti. Ideaalia kestävyden määritelmää ei siten ole, mutta jotkut määritelmät ovat parempia kuin toiset. Onnistuneen määritelmän tunnusmerkkejä ovat mielestäni sen sisäinen ristiriidattomuus ja se, että se on hyvin perusteltavissa, perustuu esimerkiksi laajempaan teoriaan, joka vastaa useisiin kysymyksiin kestävydestä. Ristiriidattomuuden puolesta puhuu myös Lamberton (2005). Ciegisin ym. (2009) mukaan olennaisia osatekijöitä ovat taas kattavuus ja se, että määritelmä sisältää tavoitteita, joita ei ole johdettu siitä, miten asiat ovat nyt. Hopwoodin ym. (2005) ja Davidsonin (2011) mielestä hyvä olisi, jos sen toteutumista voisi todentaa jollain tapaa.

Kestävyyden määrittely on osa kestävyysongelmien ratkaisua, sillä annettaessa käsitteelle uusia merkityksiä, otetaan usein kantaa ongelmien syihin ja ratkaisuihin. Kielenkäyttö muokkaa sosiaalista todellisuuttamme, mutta toisaalta myös kertoo siitä, mikä todellisuuskäsityksemme on. Tämän vuoksi määritelmien jatkuva kriittinen tarkastelu ja uudelleen määrittely on tarpeen. Todellisuuskäsityksemme tai yhteiskunnallinen paradigmamme ei kuitenkaan ole yksittäisistä määritelmistä riippuvainen, vaan keskustelun kokonaisuudesta. Siitä huolimatta, että määritelmien moninaisuus on rikastuttanut keskustelua, se on luonut myös ristiriitoja. Ristiriitaisten määritelmien viidakossa kestävyys on haastava tavoite ja sen toteutuminen jää epäselväksi. Ristiriidoista eroon pääsemiseksi tarvitaan uusia kriittisiä ajatuksia ja määritelmiä ja siten yhteiskunnallinen paradigman muutos. Kestävyys on siis prosessi, joka ei ikinä tule päätökseen (Voinov 2017) sen haastavuuden ja tavoitteiden vaihtumisen vuoksi, mutta ilahduttavaa on, että keskustelu on viime vuosikymmenten aikana kehittynyt huomasti.

Lähteet

- Banerjee SB. 2003. Who Sustains Whose Development? Sustainable Development and the Reinvention of Nature. *Organization Studies*. 24(1):143-180
- Burns J. 2007. Transforming leadership. Grove/Atlantic. New York. 336 s.
- Casey P, Scott K. 2003. Environmental concern and behaviour in an Australian sample within an ecocentric-anthropocentric framework. *Australian Journal of Psychology*. 58(2):57-67
- Ciegis R, Ramanauskiene J, Martinkus B. 2009. The Concept of Sustainable Development and its Use for Sustainability Scenarios. *Engineering Economics*. 62(2):29-37
- Conway GR, Barbier EB. 1990. After the Green Revolution: Sustainable agriculture for development. Earthscan. Lontoo. 205 s.
- Costanza R, Daly HE. 1992. Natural capital and sustainable development. *Conservation Biology*. 6:37-46
- Cummings JW, Converse SJ, Smith DR, Morey S, Runge MC. 2018. Implicit decision framing as an unrecognized source of confusion in endangered species classification. *Conservation Biology*. 32(6):1246-1254
- Daly H, Cobb J. 1989. *For the Common Good: Redirecting the Economy Towards Community, the Environment and a Sustainable Future*. Green Print. Lontoo. s. 267-273
- Davidson K. 2011. Reporting Systems for Sustainability: What Are They Measuring? *Social Indicators Research*. 100(2):351
- Davidson K. 2014. A Typology to Categorize the Ideologies of Actors in the Sustainable Development Debate. *Sustainable Development*. 22:1-14
- Devkota S. 2005. Is Strong Sustainability Operational? An example from Nepal. *Sustainable Development*. 12:297-310
- Ewing B, Moore D, Goldfinger S, Oursler A, Reed A, Wackernagel M. 2010. Ecological Footprint Atlas 2010. Global Footprint Network. Oakland.
- Eikeset AM, Mazzarella AB, Davíðsdóttir B, Klinger DH, Levin SA, Rovenskaya E, Stenseth NC. 2018. What is blue growth? The semantics of "Sustainable Development" of marine environments. *Marine Policy*. 87:177-179
- Feinberg J. 1974. Eläinten ja syntymättömien sukupolvien oikeudet. Teoksessa Oksanen M, Rauhala-Hayes M (toim.). 1997. Ympäristöfilosofia: Kirjoituksia ympäristönsuojelun eettisistä perusteista. Gaudeamus. Helsinki. s. 156-178
- Garud R, Gehman J. 2012. Metatheoretical perspectives on sustainability journeys; Evolutionary, relational and durational. *Research Policy*. 41:980-995
- Giddings B, Hopwood B, O'Brien G. 2002. Environment, Economy and Society: Fitting Them Together into Sustainable Development. *Sustainable Development*. 10:187-196

- Haughton G. 1999. Environmental justice and the sustainable city. *Journal of Planning Education and Research*. 18:233-243
- Holling CS. 2000. Theories for sustainable futures. *Conservation Ecology*. 4(2):7
- Hopwood B, Mellor M, O'Brien G. 2005. Sustainable Development: Mapping Different Approaches. *Sustainable Development*. 13:38-52
- IUCN, UNEP, WWF. 1991. Caring for the Earth: A strategy for sustainable living. Earthscan. Lontoo. 236 s.
- Jackson T. 2009. Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy. *Sustainable Development Commission*. s. 6-13
- James N, Desai P. 2003. One planet living in the Thames Gateway. [A WWF-UK One Million Sustainable Homes Campaign Report]. Surrey UK: WWF-UK
- Jokinen A, Juhila K, Suoninen E. 1999. Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino. Tampere. 281 s.
- Laakso S. 2011. Onko elämä perusturvan varassa kestävä? Ympäristövara ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kulutuksen tarkastelussa. Ympäristömuutoksen ja -politiikan Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Ympäristötieteiden laitos. 135 s.
- Lamberton G. 2005. Sustainable Sufficiency – an Internally Consistent Version of Sustainability. *Sustainable Development*. 13:53-68
- Lee K. 2000. Global sustainable development: its intellectual and historical roots. Teoksessa Lee K, Holland A, McNeill D (toim.). *Global Sustainable Development in the 21st Century*. Edinburgh University Press. Edinburgh. s. 62-75
- Maaailmanpankki [the World Bank]. 1992. World Development Report. Oxford University Press (for). New York. 308 s.
- Maslow AH. 1943. A theory of human motivation. *Psychological Review*. 50:370-396
- Mies M, Shiva V. 1993. Ecofeminism. Spinifex Press. Melbourne. 328 s.
- Moore JL. 2013. Getting Serious About Sustainability: Exploring the Potential for One-Planet Living in Vancouver. Doctoral thesis in the faculty of graduate studies. The university of British Columbia. Vancouver. 351 s.
- Næss A. 1989. Ecology Community and Life Style. Cambridge University Press. Cambridge.
- Neumayer E. 2003. Weak versus Strong Sustainability. Edward Elgar. Cheltenham.
- O'Neill J. 1992. Itseisarvon lajit. Teoksessa Oksanen M, Rauhala-Hayes M (toim.). 1997. Ympäristöfilosofia: Kirjoituksia ympäristönsuojelun eettisistä perusteista. Gaudeamus. Helsinki. s. 266-281.
- Park J, Finn J, Cooke R, Lawson, C. 1990. Environmental Challenges in Farm Management. The University of Reading.

- Pearce D, Markandya A, Barbier, E. 1989. *Blueprint for a Green Economy*. Earthscan Publications. Lontoo. 192 s.
- Pearce D, Warford J. 1993. *World Without End: Economics, Environment, and Sustainable Development*. Oxford University Press. New York. 440 s.
- Pirages DC. 1997. A social design for sustainable growth. Teoksessa: *The Sustainable Society – implications for Limited Growth*. Praeger. New York. 342 s.
- Rees W. 1998. Understanding sustainable development. Teoksessa Hamm B, Muttagi P (toim.). *Sustainable Development and the Future of Cities*. Intermediate Technology. Lontoo. s. 19-42
- Solow RM. 1991. Sustainability: An economist's perspective. Teoksessa Dorfman R, Dorfman N (toim.). *Economics of the environment selected readings*. W.W. Norton. New York.
- Springett D, Foster B. 2005. Whom is Sustainable Development for? Deliberate Democracy and the Role of Unions. *Sustainable Development*. 13:271-281
- Stern PC, Dietz T, Kalof L. 1993. Value orientations, gender, and environmental concern. *Environment and Behavior*. 25:322-348
- Sumner A. 2004. Measuring sustainable development in the era of globalization: can it be done and what way ahead? *World Review of Science, Technology and Sustainable Development*. 1(2):116-127
- Thompson SCG, Barton MA. 1994. Ecocentric and anthropocentric attitudes toward the environment. *Journal of Environmental Psychology*. 14:149-157
- Voinov A, Farley J. 2007. Reconciling sustainability, systems theory and discounting. *Ecological Economics*. 63(1):104-113
- Voinov A. 2017. Participatory Modeling for Sustainability. Teoksessa MA Abraham (toim.). *Encyclopedia of Sustainable Technologies*. Elsevier. s. 33-39
- Voisey H, O'Riordan T. 1997. Governing institutions for sustainable development: the United Kingdom's national level approach. *Environmental Politics*. 6(1):24-54
- Wackernagel M, Rees WE. 1996. *Our ecological footprint: Reducing human impact on the Earth*. New Society Publishers. Gabriola Island BC.
- Wimberley RC. 1999. Policy perspectives on social, agricultural, and rural sustainability. *Rural Sociology*. 58(1):1-29
- Willamo R. 2005. Kokonaisvaltainen lähestymistapa ympäristönsuojelutieteessä. Sisällön moniulotteisuus ympäristönsuojelijan haasteena. Ympäristönsuojelutieteen väitöskirja. Helsingin yliopisto. Biotieteellinen tiedekunta. Bio- ja ympäristötieteen laitos. 377 s.
- Workshop on Urban Sustainability [US National Science Foundation]. 2000. *Towards a Comprehensive Geographical Perspective on Urban Sustainability*. New Jersey. Rutgers University. 27 s.
- World Commission on Environment and Development [WCED]. 1987. *Our Common Future*. 300 s.
- von Wright GH. 1963. *The Varieties of Goodness*. (Luku 3). Routledge and Kegan Paul. London.

Yhdistyneet kansakunnat [YK]. 1992. Rio Declaration on Environment and Development. A/CONF.151/26. 6 s.

Yhdistyneet kansakunnat [YK]. 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. [Epävirallinen suomennos.] A/RES/70/1. 35 s.